

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра підприємництва і торгівлі

Мізерний Петро Тарасович

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА

спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітньо-професійна програма - «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ПТБДм-22
Мізерний П.Т.

Науковий керівник
к.е.н., доцент, Карпик Я.М.

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ **О. М. Собко**

ЗМІСТ

	Вступ	3
Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
	1.1. Сутність механізму інвестиційної привабливості підприємства.....	
	1.2. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства.....	
	Висновки до розділу 1.....	
Розділ 2.	АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «Тернофарм»	
	2.1. Дослідження стану та динаміки розвитку фармацевтичного ринку	
	2.2. Аналіз інвестиційної діяльності як складової інвестиційної політики ТОВ «Тернофарм».....	
	2.3. Оцінка перспектив розвитку фармацевтичного підприємства.....	
	Висновки до розділу 2.....	
Розділ 3.	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «Тернофарм»	
	3.1. Напрямки забезпечення інвестиційної привабливості фармацевтичної галузі України	
	3.2. Формування механізму забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «Тернофарм».....	
	Висновки до розділу 3.....	
	ВИСНОВКИ	
	Список використаних джерел.....	
	Додатки.....	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні реалії, які викликані економічною стагнацією, COVID-пандемією і деструктивними наслідками повномасштабної війни спричинили проблеми української економіки. У нестабільному зовнішньому середовищі гарантування інвестиційної привабливості та адаптація до таких умов стають ключовими для функціонування та навіть виживання. Розвиток економіки будь-якої держави зараз неможливий без активного залучення інвестицій та повертання надійних інвесторів. В умовах складнощів сучасності успішна діяльність будь-якого підприємства обов'язково пов'язана з гарантуванням його інвестиційної привабливості. Інвестиції, отримані в результаті цього, сприятимуть ефективному розвитку, розширенню господарської діяльності та збільшенню фінансових та матеріальних ресурсів. Забезпечення інвестиційної привабливості стає ключовим етапом перед розробкою інвестиційної стратегії підприємства, що робить дану тему особливо актуальною.

Проблеми забезпечення інвестиційної привабливості підприємства були об'єктом дослідження зарубіжних та вітчизняних науковців. Зокрема, питання теоретичного підґрунтя механізму забезпечення інвестиційної привабливості підприємства відобразили у своїх працях А. Г. Балдинюк, К.С. Берестовий, В. В. Білик, А. О. Близнюк, Л. М. Борщ, В.І. Бочаров, Ф.В. Бандурін, І. В. Бродюк, В. О. Василенко, М. П. Войнаренко, Ф.П. Гайдучький, І. О. Галиця, С. М. Дідух, В. В. Джеджула, А. І. Кабалюк, С. В. Ковальчук, Д. В. Крилов, О. М. Лендел, О. Г. Мельник, О. С. Наконечна, В. М. Нижника, Г.М. Підлісецький, Н. Г. Слободян, К. С. Хорішкота інші.

Однак не всі наукові дослідження адекватно висвітлюють аспекти, пов'язані із забезпеченням інвестиційної привабливості підприємств, зокрема, щодо виробника лікарських засобів, яким є об'єкт даного дослідження. Тому вважаємо за необхідне приділити увагу аналізу формування механізму, спрямованого на забезпечення інвестиційної привабливості цього

підприємства. Вибір цієї теми для кваліфікаційної роботи обумовлений бажанням розкрити важливі аспекти та актуальні питання даного напрямку.

Мета кваліфікаційної роботи: на основі систематизації та розвитку теоретичних положень механізму забезпечення інвестиційної привабливості підприємства, аналізу діяльності підприємства з виробництва лікарських засобів сформулювати пропозиції щодо вдосконалення механізму забезпечення інвестиційної привабливості в умовах сучасних викликів та нестійкого ринкового середовища.

Для досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи слід вирішити такі **завдання:**

- 1) дослідити інвестиційний клімат України як основу економічного зростання в умовах сучасних викликів;
- 2) вивчити сутність інвестиційної привабливості підприємства, її види та чинники впливу на неї;
- 3) охарактеризувати важелі впливу на інвестиційну привабливість підприємства;
- 4) дослідити стан та динаміку розвитку фармацевтичного ринку України;
- 5) охарактеризувати складові елементи інвестиційної привабливості досліджуваного фармацевтичного підприємства;
- 6) обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення механізму забезпечення інвестиційної привабливості підприємства.

Об'єкт дослідження: діяльність фармацевтичного підприємства, товариства з обмеженою діяльністю «ТЕРНОФАРМ».

Предмет дослідження: теоретичні та практичні питання механізму забезпечення інвестиційної привабливості фармацевтичного підприємства.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя проведеного дослідження формують наукові концепції та теоретичні розробки визнаних вчених у галузі економічного аналізу функціонування виробничих структур та підприємств, менеджменту та маркетингу. Також враховано практичний досвід діяльності фармацевтичних підприємств, який відображений у відкритих джерелах.

Дослідження використовує різноманітні методи, зокрема метод структурно-логічного аналізу, метод структурного групування і статистичних порівнянь, метод ситуаційного аналізу, а також графічні методи.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у:

- уточненні та розширенні існуючі підходи до поняття інвестиційної привабливості підприємства,
- набули подальшого розвитку методичні аспекти аналізу інвестиційної привабливості підприємства.
- уточненні трактування поняття «інвестиційна привабливість підприємства».

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання у практичній діяльності фармацевтичного підприємства ТОВ «ТЕРНОФАРМ» пропозицій автора щодо напрямів забезпечення інвестиційної привабливості фармацевтичної галузі та формування механізму забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТЕРНОФАРМ»; використанні відеореклами як засобу просування товарів на ринку.

Апробація результатів досліджень. Теоретичні положення кваліфікаційної роботи щодо функціонування вітчизняного фармацевтичного ринку в умовах воєнного стану оприлюднені на III Міжнародній науково-практичній конференції «Підприємництво та логістика в умовах сучасних викликів» (25-27 травня 2023 р., м.Тернопіль, ЗУНУ) [43], а питання щодо сприятливого інвестиційного клімату як основи зростання України – на VIII

Науково-практичній конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Актуальні проблеми економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі (26 жовтня 2023 р., м. Тернопіль, ЗУНУ) [44].

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Зміст роботи викладений на 2 сторінці, містить 6 таблиць, 14 рисунків. Перелік першоджерел містить 70 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність механізму інвестиційної привабливості підприємства

Сучасний розвиток економіки України, як і будь-якої держави, нерозривно пов'язаний з інвестиційними процесами, які є рушійною силою інтеграції економіки у світове господарство. Активізація інвестиційних процесів в сучасних умовах набуває все більшої актуальності. Залучати, використовувати чи обмежувати інвестиції кожен суб'єкт підприємницької діяльності визначає самостійно. Важливу роль в процесі пошуку, вибору та залучення інвестиційних ресурсів відіграє рівень інвестиційної привабливості підприємства.

«Ефективне функціонування суб'єктів господарювання, їхній стійкий стан майже неможливі без здійснення інвестицій, оскільки саме інвестиції дозволяють досягати підприємствам подальшого розширення і розвитку виробництва; відновлення основних засобів, підвищення технічного рівня виробництва, відповідно, і конкурентоспроможності підприємства на ринку» [32].

«Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність усіх внутрішніх та зовнішніх чинників розвитку суб'єкта господарювання, які задовільняють потреби потенційного інвестора» [15]. Визначення перспективних напрямів підвищення інвестиційної привабливості підприємства потребує системного підходу до оцінювання її рівня та управління. Сформуванню системи показників, визначити основні параметри для оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємства допоможе розуміння її сутності, яке вже протягом тривалого періоду часу є предметом уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

Як показує аналіз економічної літератури, у наукових працях вчених-економістів наведено велику кількість визначень поняття «інвестиційна привабливість підприємства», але немає єдиного уявлення про сутність цього поняття.

Так, «розглядаючи оцінку потенційних і перспективних об'єктів інвестування за допомогою методів маркетингового і фінансового аналізу, І.Бланк під інвестиційною привабливістю розуміє інтегральну характеристику окремих підприємств – об'єктів майбутнього інвестування, з позицій перспективності розвитку, обсягу і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості та наголошує на необхідності інтегрованого узагальнення результатів оцінки. Таке трактування можна застосувати щодо перспектив здійснення фінансових інвестицій, крім того в умовах обмеження інвестиційних ресурсів не враховує оцінки ефективності окремих об'єктів реального інвестування» [2]

В роботі «Оцінка інвестиційної привабливості підприємств», Макарій Н.П. вказує, що «Інвестиційна привабливість підприємства – це справедлива кількісна та якісна характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища об'єкта» [16]. За словами О.М.Анісімової, «ринкові умови господарювання зобов'язують вітчизняні підприємства постійно знаходитися на конкурентному рівні, формуючи результативні стратегії розвитку. Їх реалізація передбачає докладний аналіз інвестиційного потенціалу підприємства, щоб продемонструвати власні можливості для досягнення мети та обсяг необхідних зовнішніх залучень. Таким чином, завдання встановлення єдиного критерію для оцінки та характеристики інвестиційної привабливості підприємства є ключовим, а першим кроком у вирішенні цього завдання є правильне розуміння сутності цього поняття» [19].

Агентство з питань банкрутства України у «Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства та організації», сформульованій та закріпленій наказом №22 від 23.02.1998 р., визначило поняття «інвестиційна привабливість підприємства»: «Інвестиційна привабливість підприємства – це

рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора стосовно конкретного підприємства, що може бути визначений чи оцінений значеннями відповідних показників, включаючи інтегральну оцінку» [45].

Н.Ю.Брюховецька, О.В.Хасанова у своїй праці трактують інвестиційну привабливість підприємства «як збалансовану систему інтегральних та комплексних показників доцільності вкладання капіталу інвестором в об'єкт інвестування, яка відображає сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування» [3].

А.М.Бутов зазначає, що «інвестиційна привабливість підприємства – це інтегральна характеристика підприємства як об'єкта майбутнього інвестування з урахуванням сукупності факторів зовнішнього та внутрішнього впливу, перспективності, вигідності, ефективності й прийняттого рівня ризику вкладення інвестицій у його розвиток за рахунок власних коштів та коштів інших інвесторів» [8].

Інвестиційну привабливість підприємства «з позиції системного підходу, що ґрунтується на єдності та взаємодії технічного, географічного, трудового, організаційного, екологічного, ресурсного, фінансово-економічного, правового та комерційного аспектів суб'єкта господарювання характеризує «Економічна енциклопедія». У згаданій енциклопедії інвестиційна привабливість підприємства також зазначається як характеристика підприємства чи будь-якого суб'єкта господарської діяльності, яка враховує суперечливі цілі інвестора, які полягають у максимізації прибутку за мінімального ризику» [5].

На думку Я.Є.Задорожної, Л.П.Дяченко інвестиційну привабливість слід визначити «як комплекс різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від: цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей підприємства, у яке інвестуються кошти; економічного розвитку підприємства у минулому, на теперішній час, а також очікуваного у майбутньому економічного розвитку» [6].

С.О.Гуткевич зазначає, що «під інвестиційною привабливістю слід розуміти інтегральну оцінку переваг та недоліків об'єктів інвестування, яка визначає можливість та доцільність прийняття рішення інвестором щодо інвестування в певний економічний об'єкт» [16].

В.М.Хобта трактує інвестиційну привабливість підприємства «як інтегральну характеристику підприємства щодо наявного стану, можливостей розвитку, обсягів та перспектив отримання й розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, ділової активності та рентабельності» [67].

Отже, поняття інвестиційної привабливості є багатограним, однак, підсумовуючи викладене вище, можемо сформулювати наступні висновки:

1. Розгляд інвестиційної привабливості як системи показників;
2. Підприємства, що мають певні особливості підлягають інтегральній характеристиці;
3. Сукупність факторів.

Сучасні реалії навчають жити та вести бізнес в постійних кризових умовах. Саме тому напрями забезпечення інвестиційної привабливості досліджують багато науковців. Однак немає єдиної думки щодо визначення сутності «механізму забезпечення інвестиційної привабливості». Таблиця 1.1.

З таблиці 1.1 бачимо, що поняття «інвестиційна привабливість підприємства» досліджували і продовжують досліджувати багато науковців та практиків як вітчизняних так і зарубіжних. Визначення «інвестиційна привабливість підприємства» має і спільні і відмінні риси. Зазначимо, що усі автори вважають, що інвестиційна привабливість аналізує об'єкт інвестування в цілому, використовуючи у визначеннях «інтегральний показник», «узагальнююча характеристика», «сукупність потенційних можливостей», «сукупність виробничо-фінансових кількісних і якісних умов та критеріїв», «сукупність факторів, аналіз яких вказує на можливість вкладання коштів в той чи інший об'єкт та отримання певного ефекту», «сукупність характеристик».

Таблиця 1.1

Трактування поняття «інвестиційна привабливість підприємств»*

Автори	Визначення
1	2
<u>Бочаров В.В</u>	«...досягнення мінімального ризику при вкладенні грошей у цінні папери тільки тих підприємств, які є стабільними та забезпечать отримання високих прибутків.»
<u>Гайдуцький А.П.</u>	«...сукупність характеристик, що дозволяють потенційному інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт привабливіший від інших для вкладення наявних капіталів...»
<u>Горник В.Г.,</u> <u>Даций О. І.</u>	«...узагальнююча характеристика, яка відображає всі переваги та недоліки для інвестора в об'єкті інвестування»
<u>Гуткевич С.О.</u>	«...узагальнююча характеристика переваг та недоліків інвестування окремих напрямів та об'єктів із позиції конкретного інвестора»
<u>Загородній А.Г.,</u> <u>Вознюк Г. Л.</u>	«...узагальнена характеристика переваг і недоліків інвестування окремих об'єктів чи напрямів із погляду інвестора»
<u>Короткова О.В.</u>	«...сукупність факторів, аналіз яких вказує на можливість вкладання коштів в той чи інший об'єкт та отримання певного ефекту; інтегральна характеристика підприємств з позиції перспектив розвитку, обсягу та можливостей збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості...»
<u>Косенко О. П.,</u> <u>Перерва П. Г.,</u> <u>Майстро Д. С.</u>	«...відносне поняття, що відображає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів в тій або іншій державі, регіоні або галузі. З іншої сторони – це сукупність деяких об'єктивних ознак, властивостей, засобів, можливостей економічної системи, яка обумовлює потенційний платіжний попит на інвестиції...»
<u>Костюк Т. І.</u>	«...складне економічне поняття, яке має системний характер, що виявляється в комплексі правил та умов вкладання інвестиційних ресурсів у той чи інший об'єкт у визначений час...»
<u>Коюда В.О.</u> <u>Лепейко Т.І.</u>	«...сукупність характеристик фінансово-господарської та управлінської діяльності підприємства, перспектив розвитку та залучення інвестиційних ресурсів...»

Продовження таблиці 1.1

1	2
Кузьменко О. В.	«...економічна характеристика, що відображає здатність залучати, освоювати та використовувати інвестиції завдяки розвинутому інвестиційному потенціалу та сприятливій регіональній інвестиційній політиці...»
Лайко Г. П.	«...сукупність виробничо-фінансових кількісних і якісних умов та критеріїв, які характеризують їхні потенційні можливості та економічні переваги порівняно з іншими об'єктами інвестування...»
Михайлова Л.І., Майданевич П.М.	«...сукупність умов (економічних, правових, політичних, соціальних та ін.), які створено державою для всіх суб'єктів господарювання, а також іноземних інвесторів, для вигідного вкладення інвестицій з метою розвитку національної економіки в цілому та підприємств зокрема...»
Нападівська І.В.	«... системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому і як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором...»
Петкова Л.О., Проскурін В.В.	«... сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на макро-, мезо- і мікрорівнях...»
Саблук П., Кісіль М., Коденська М.	«...інтегральна сукупність критеріїв дієвості умов інвестування, які забезпечують особистий інтерес інвесторів до вкладення капіталу з метою його примноження або отримання соціального ефекту...»
Сталінська О. А	«...інтегральний показник, об'єднуючий комплекс формалізованих і неформалізованих критеріїв, що характеризує доцільність вкладення капіталу в досліджуваний потенційний об'єкт інвестування...»
Танделова О.М.	«...об'єктивні передумови для інвестування і кількісно виражається обсягом капітальних вкладень, які можуть бути залучені в регіон, виходячи з його інвестиційного капіталу та рівня некомерційних інвестиційних ризиків, що дозволяє досліджувати регіони в площині «потенціал – ризик».
Чорна Л.О.	«... сукупність економіко-психологічних характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства, які відповідають вимогам інвестора та забезпечують досягнення ефекту від вкладень при відповідному рівні ризику...»

* Джерело: складено автором на основі [8], [4], [1], [9], [1], [1].

Опрацьовані нами джерела свідчать, що поняття «інвестиційна привабливість підприємства» має велику та різноманітну кількість підходів до розкриття його змісту. Разом з тим, можемо стверджувати і про потребу подальшого дослідження цієї проблеми, дискусій та обговорень вчених-економістів.

Загалом, більшість авторів трактують інвестиційну привабливість підприємства як сукупність фінансово-економічних показників, не беручи до уваги психологічний та соціальний аспекти.

Розглянувши підходи деяких науковців щодо визначення поняття «забезпечення інвестиційної привабливості підприємства», ми сформуваємо власне розуміння цієї дефініції. Зазначимо, що «інвестиційна привабливість підприємства – це самостійна економічна категорія, яку можемо охарактеризувати сукупністю таких показників як прибутковість, рівень виплати дивідендів, рентабельність, соціальні, інформаційні, техніко-організаційні та інші показники, на основі яких маємо змогу прийняти об'єктивне рішення про доцільність вкладання коштів у інвестиційний об'єкт» [44].

Розглянемо окремі види інвестиційної привабливості підприємства відповідно до наведеної класифікації. Отож, з позиції суб'єктів оцінки, виділяють внутрішню оцінку «інвестиційної привабливості, що здійснюється самим підприємством, яке одночасно може виступати і як об'єкт, і як суб'єкт інвестування» [18], а також зовнішню оцінку інвестиційної привабливості, яка може здійснюватися потенційними інвесторами та державою.

За типом інвестора розрізняють забезпечення інвестиційної привабливості для портфельного (кредитного) інвестора, де в пріоритеті буде рівень платоспроможності, та інституційного інвестора (інвестиційні фонди, компанії), для якого пріоритетом виступатиме ефективність господарської діяльності підприємства та зростання його конкурентоздатності.

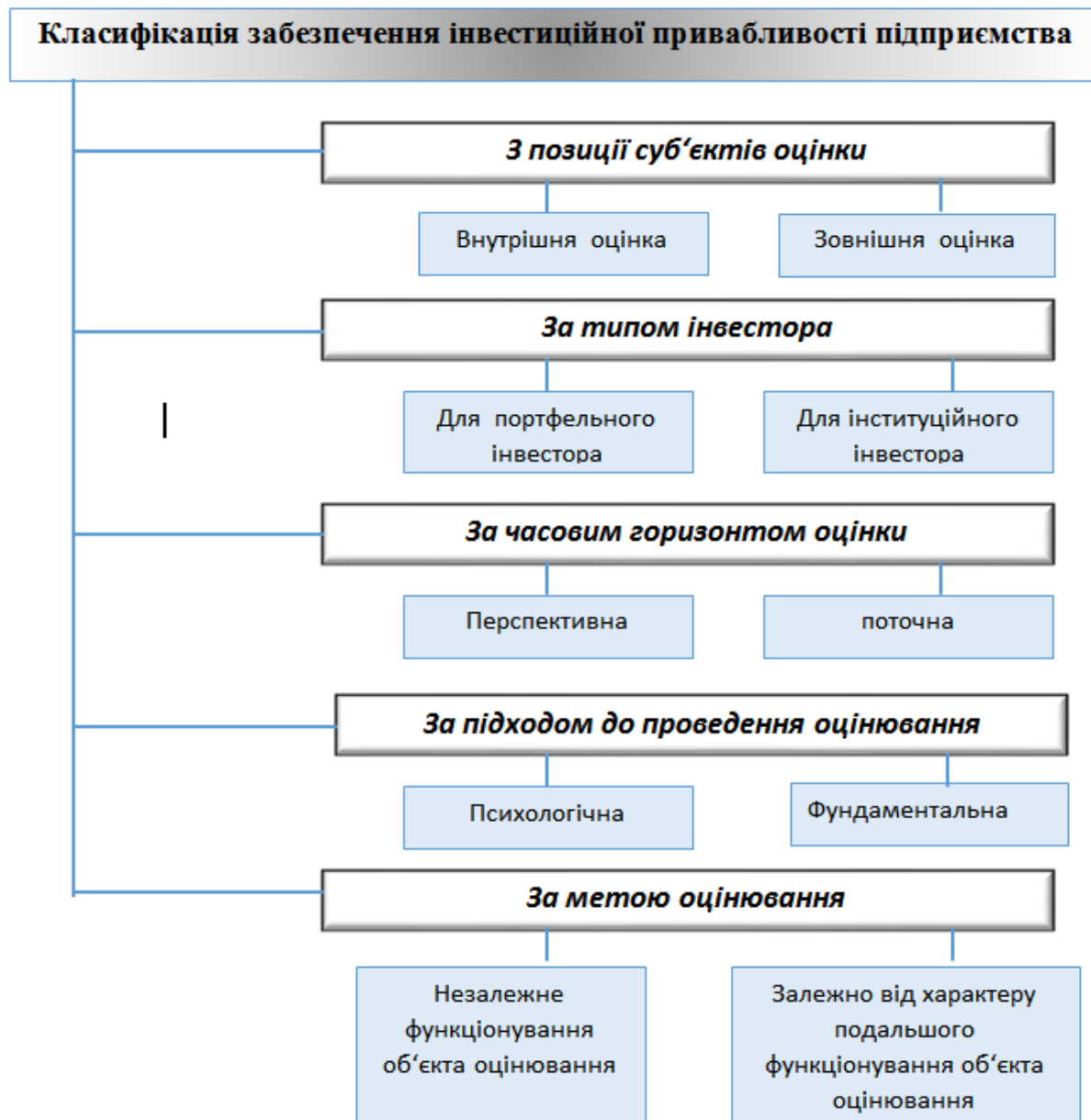

Рис. 1.1. Класифікація інвестиційної привабливості підприємства складено автором на основі [8], [4], [1], [9], [1].

Стосовно часового горизонту виділяють перспективну інвестиційну привабливість, тобто «ймовірність досягнення висунутих цілей інвестування, яка виражається в індивідуальних очікуваннях потенційних інвесторів» [11], дозволить керівництву визначити сильні та слабкі сторони, а також поточну інвестиційну привабливість, тобто ситуативну характеристику підприємства на момент проведення оцінювання.

Згідно класифікації за підходом до проведення оцінювання виділяють психологічну інвестиційну привабливість, яка є результатом відображення

привабливості на думку конкретного інвестора, що склалася в результаті статистичних даних та суб'єктивних вимог інвестора, та фундаментальну інвестиційну привабливість, тобто таку характеристику інвестиційної привабливості, яка буде основою для прийняття інвестиційних рішень.

Відповідно, за метою оцінювання підприємства розрізняють незалежне функціонування об'єкта, якому «відповідають цілі інвесторів з погляду на отримання доходів від фінансово-господарської діяльності підприємства, а також оцінювання з врахуванням цілей потенційних інвесторів щодо горизонтальної чи вертикальної інтеграції існуючого підприємства» [49].

Зазначимо, що завдяки представленій класифікуючи за різними ознаками інвестиційну привабливість підприємства можемо підсумувати, що аналізуючи тільки фінансовий стан інвестиційного об'єкта, ми не маємо можливості повністю оцінити весь потенціал.

З огляду на розмаїття визначень і тлумачень поняття «інвестиційна привабливість підприємства», пропонуємо розглядати забезпечення інвестиційної привабливості діючого суб'єкта підприємництва як сукупність певних інтегральних показників, необхідних для забезпечення конкурентоспроможності та прибутковості.

Отже, «Інвестиційна привабливість підприємства, на нашу думку, – це кількісні та якісні показники діяльності підприємства, котрі характеризують фінансово-економічний стан підприємства, маркетинговий потенціал підприємства, кадровий потенціал підприємства, а також рівень інфраструктурного, правового забезпечення та ефективність сучасних інформаційних технологій для забезпечення сприятливого інвестиційного клімату» [44].

1.2. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Ефективність управління забезпеченням інвестиційної привабливості підприємства залежить від вміння максимально точно оцінювати вплив окремих чинників інвестиційної привабливості.

«Основним етапом формування інвестиційної привабливості підприємства є визначення факторів впливу на неї та їх класифікація» [26]. Зазначимо, що в наукових джерелах немає одностайного визначення чинників впливу на інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання, тому доцільно проаналізувати фактори, щоби краще та повніше зрозуміти сутність забезпечення інвестиційної привабливості.

«Оцінка інвестиційної привабливості – це процес, певний алгоритм, завдяки якому потенційний інвестор може прийняти остаточне рішення про доцільність чи недоцільність вкладення коштів у підприємство, враховуючи його надійність та можливість отримання максимального прибутку. І саме від того, наскільки підприємство цікаве потенційним інвесторам, залежить зміцнення його позицій на ринку, можливості розширення бізнесу, стабільність його функціонування» [54].

На думку Басова М.Г., «на інвестиційну привабливість підприємства впливають такі чинники як інвестиційна активність, вплив якої полягає у визначенні обсягу коштів, що вкладаються у підприємство, ймовірності отримання прибутку, фінансовий, виробничий чинники, темпи зростання капітальних вкладень, інноваційний чинник, що визначається використанням досягнень науково-технічного прогресу у виробничому процесі» [6, с.83].

Так, С.Буткевич, класифікуючи чинники впливу на інвестиційну привабливість України, поділяє їх на позитивні та негативні. До позитивних чинників науковець відносить розвинуту виробничу інфраструктуру, місткий ринок, сприятливі природні умови, чисельність

населення, кадровий потенціал, низький рівень конкуренції. До негативних чинників – низький рівень гарантій для іноземних інвесторів, темпи приватизації, недостатньо розвинутий фінансовий ринок, низький рівень економічної безпеки, тощо. І звичайно, найнегативнішим чинником стало повномасштабне вторгнення, руйнування інфраструктури, обстріли цивільних об'єктів, ведення бойових дій.

Аранчій Д.С. та Гончаренко С.А. до факторів, що впливають на інвестиційну привабливість, відносять «фактори загальної дії (загальний розвиток економіки, рівень інфляції, функціонування фондового ринку, розвиток фінансово-кредитної системи, політична ситуація в країні, нормативно-правова база) та фактори регіональної (територіальної) дії» [3, с.60]

Короткова О.В. виділяє «фактори опосередкованого впливу та фактори безпосереднього впливу на інвестиційну привабливість. До першої групи факторів відносяться ті, що не піддаються впливу окремого підприємства, тобто на них можна впливати тільки на державному рівні (зовнішні фактори). До другої групи відносять фактори на які підприємство може впливати та змінювати їх показники (внутрішні фактори)» [33]

Управлінський аспект інвестиційної привабливості розглядає Алексеєнко Л.М. як «систему економічних, фінансових та інших відносин, що виникають у процесі господарчої діяльності та забезпечення стійкого розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів» [2, с.97].

Перелік чинників, що впливають різною мірою на інвестиційну привабливість підприємств подамо у вигляді рисунку 1.2.

Зазначимо, що для суб'єкта господарювання важливішими є внутрішні фактори або фактори безпосереднього впливу, оскільки саме завдяки цим факторам підприємство може самостійно забезпечувати свою інвестиційну привабливість (кадровий потенціал, тривалість інвестиційної програми, фінансово-економічний стан, тощо).

Рис. 1.2. Фактори впливу на інвестиційну привабливість
Складено автором на основі [2], [3], [6], [9], [32], [36].

Мета оцінки інвестиційної привабливості для підприємства полягає в виявленні його слабких і сильних сторін у фінансово-господарській діяльності, а для інвестора визначає стан та потенціал можливого об'єкта інвестування. Подвійність цієї мети впливає з обов'язкового двостороннього (подвійного) ефекту успішного інвестування: позитивних наслідків як для суб'єкта, так і для об'єкта інвестування. Замовником може бути як інвестор, так і підприємство.

На сучасному етапі інвестиційна діяльність визначає функціонування підприємства. Для повертання інвестицій та інших ресурсів підприємство повинно бути інвестиційно-привабливим, тобто відповідати певним економічним, управлінським та виробничим характеристикам. Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства можна використовувати показники, які не лише надають приблизну оцінку явища, але й точно вимірюють його.

Важливо зауважити, що процес оцінювання рівня інвестиційної привабливості підприємства є предметом активних обговорень у наукових колах. Під час теоретичного дослідження виділяються різні методичні підходи до оцінки, такі як метод суми коефіцієнтів, метод комплексної оцінки, метод суми місць. Проте практична реалізація цих підходів ускладнена високими вимогами до обсягу первинної інформації, що вимагає додаткових досліджень, великих затрат часу та фінансів.

Оцінка рівня інвестиційної привабливості підприємства найчіткіше розглядається в методиках, які ґрунтуються на визначенні інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства. Це найпростіший метод, який потребує мінімальних затрат часу, але дозволяє швидко виявляти негативні тенденції у діяльності підприємства, оцінюючи його за розрахунком фінансових коефіцієнтів.

Засновуючись на фахових дослідженнях, можна виділити основні функції управління інвестиційною привабливістю підприємства: планування, організація, мотивація, оцінка та контроль, аналіз, регулювання, координація. Розробка ефективної моделі управління інвестиційною привабливістю

підприємства, на основі аналізу та оцінки його основних характеристик, має стати важливим напрямом подальшої наукової роботи.

Так, «методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства, напрями і методики її аналізу залежить від мети оцінки, що обумовлена в першу чергу цілями, які поставив перед собою інвестор. У вітчизняній практиці науковці використовують різноманітні підходи оцінки інвестиційної привабливості, які визначають сутність методик, які використовуються» [12].

З огляду на важливість, можемо констатувати важливість комплексного оцінювання інвестиційної привабливості того чи іншого суб'єкта інвестування, враховуючи інтереси як самого підприємства, так і зацікавлених в ефективності вкладення коштів окремих груп інвесторів, а також чіткого визначення корисності реалізації проектів для всіх учасників інвестиційного процесу.

Науковці Г.І.Рзаєв та В.О.Вакулова пропонують «всі розроблені методики оцінки інвестиційної діяльності умовно поділити на дві великі групи, а саме: 1) методи рейтингової оцінки підприємства на основі даних фінансової звітності підприємств; 2) інтегральна оцінка інвестиційної привабливості затверджена наказом з питань запобігання банкрутству підприємства. Дана методика є застарілою і потребує оновлення» [50].

Характеристику методів оцінки інвестиційної привабливості відповідно до переваг, недоліків підходів рейтингової та інтегральної оцінки представимо на рис.1.3

З рисунку 1.3 маємо можливість розглянути певні методи, а саме такі, основою яких є оцінювання фінансового стану суб'єкта підприємництва в динаміці за даними звітності.

Для оцінки інвестиційної привабливості доцільно використовувати різні методи та підходи.

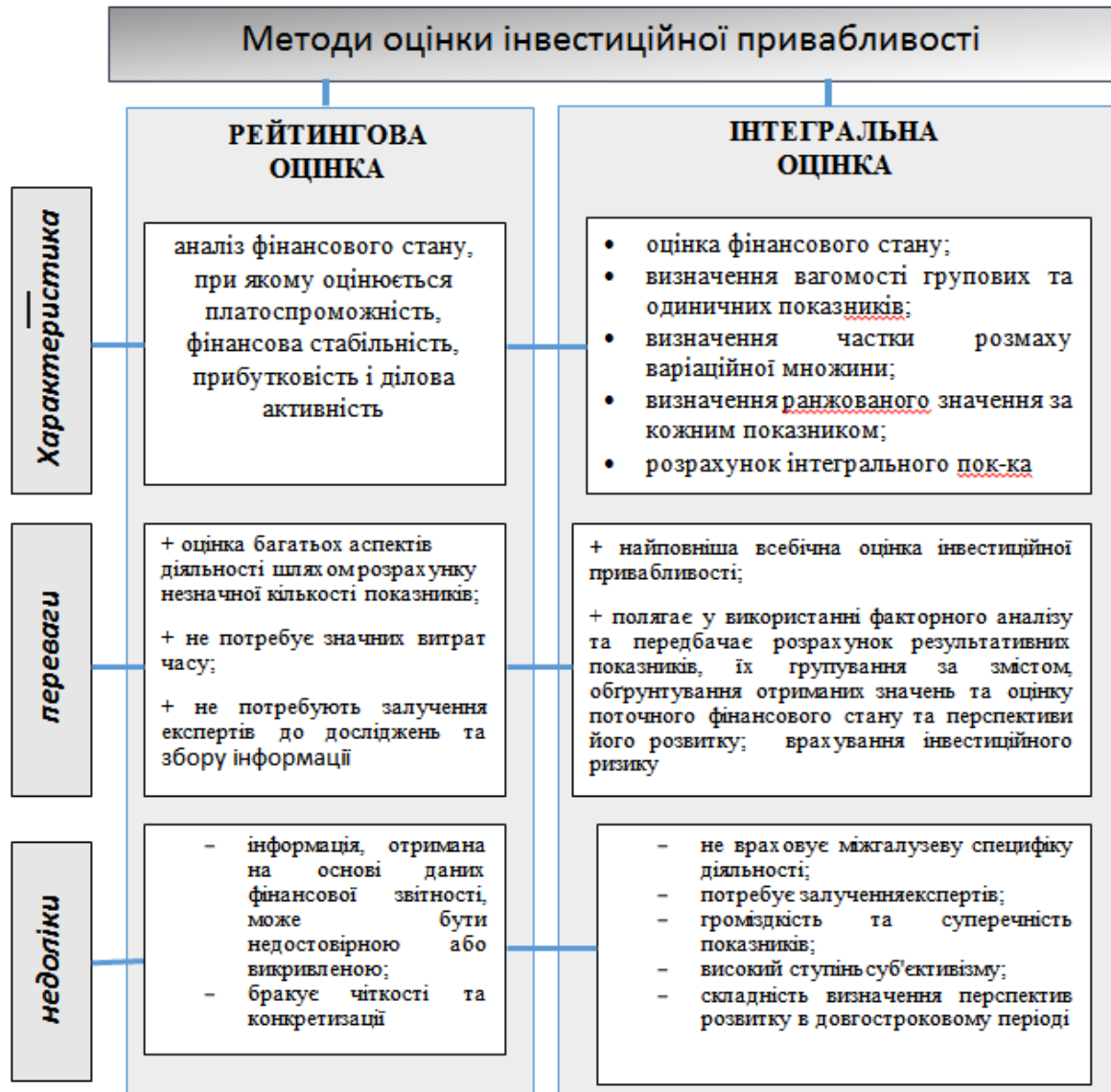

Рис. 1.3 Характеристика методів оцінки інвестиційної привабливості. Складено автором на основі [49], [50], [52], [54].

. Зазначимо, що комплексне оцінювання інвестиційної привабливості проводиться, «виходячи з інтересів як самого підприємства, так й окремих груп інвесторів, які зацікавлені в ефективності вкладення коштів, та чітко визначати ступінь корисності реалізації проектів для всіх учасників процесу інвестування. Для оцінки інвестиційної привабливості не слід зупинятися на одному методі оцінки, так як якісне оцінювання потребує врахування розширеної кількості критеріїв та підходів, які в комплексі дають змогу об'єктивно визначити ступінь інвестиційної привабливості підприємства на перспективу» [68].

Автори Т.С. Овчаренко, А.А. Степанова зазначають «систематизація методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості формує три підходи: статистичний, експертний та рейтинговий» [46]. Переваги та недоліки методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості систематизуємо та представимо схематично. (Рис. 1.4)

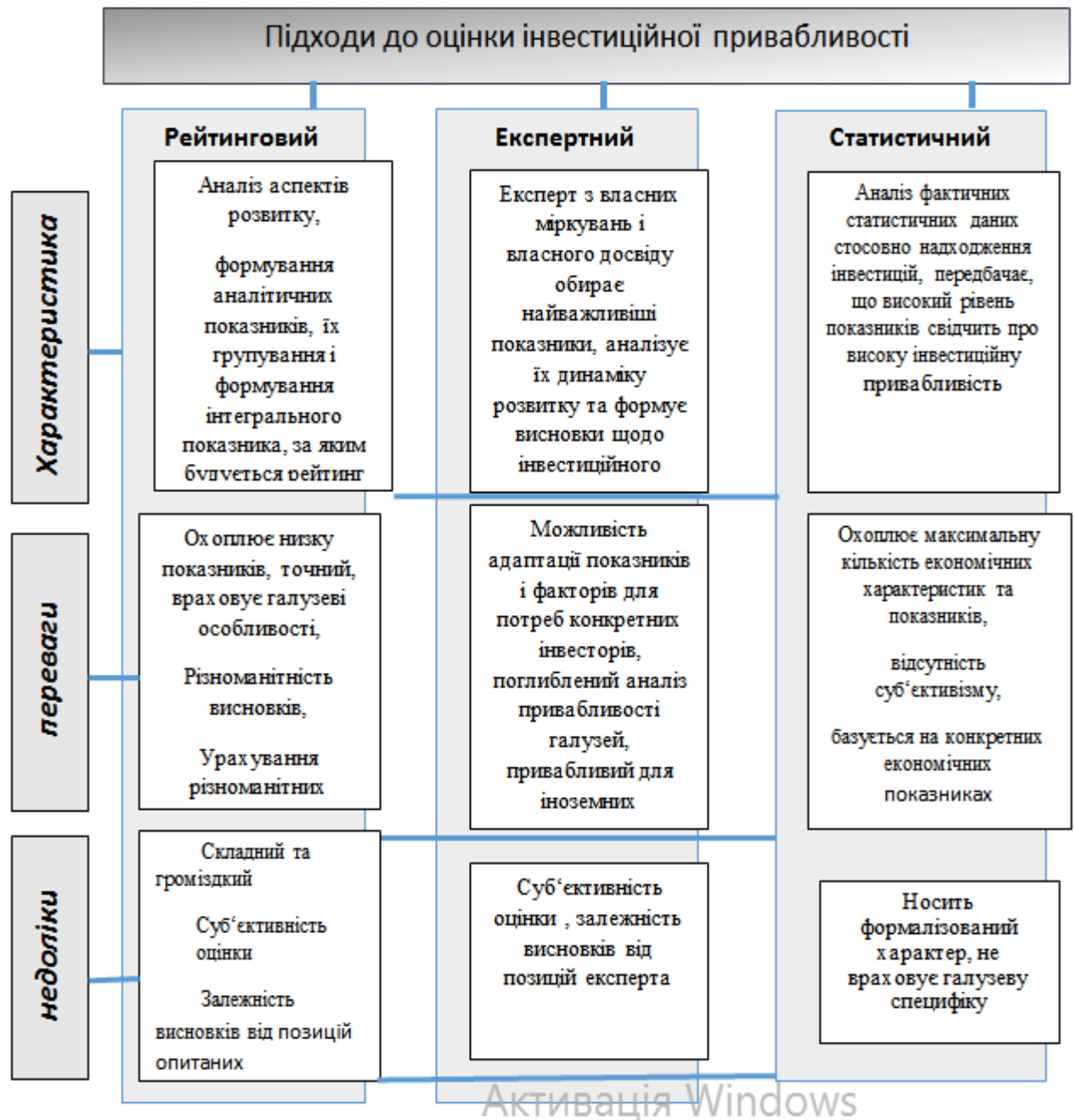

Рис. 1.4 Характеристика методів оцінки інвестиційної привабливості. Складено автором на основі [46], [49], [50], [52], [54].

Отже, важливо відзначити, що серед різноманітних методик оцінки інвестиційної привабливості існують певні недоліки. Більшість підходів ґрунтується на аналізі конкретних показників фінансового стану підприємства, проте ці дані не є систематизованими та мають ретроспективний характер, що не відповідає інтересам інвесторів, оскільки їх цікавлять результати майбутньої діяльності. Більшість методів також є запозиченими від іноземних авторів і не адаптованими до умов вітчизняної економіки.

На наш погляд, для оцінки інвестиційної привабливості підприємства ефективним є використання експрес-оцінки. Цей метод базується на розрахунку інтегрального показника та передбачає аналіз результативності основних коефіцієнтів оцінки фінансового стану підприємства шляхом порівняння граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень показників. Використання цього підходу дозволяє встановлювати зону нормального рівня інвестиційної привабливості підприємства за нормальними значеннями показників та зону критичного рівня за критичними значеннями. Такий підхід в об'єктивний спосіб і наочно відображає фінансову ситуацію підприємства для потенційного інвестора. Таким чином, оцінка інвестиційної привабливості підприємства має ґрунтуватися на абсолютних і порівняльних методах визначення його привабливості як об'єкта інвестування.

Велике значення має формування інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиційна привабливість необхідна для забезпечення конкурентоспроможності продукції, структурної перебудови виробництва, створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств, розв'язання соціальних проблем та забезпечення стабільності. «Інвестиції використовуються для досягнення подальшого розширення та розвитку виробництва, відновлення основних виробничих фондів, підвищення технічного рівня праці та виробництва і т.д.» [68].

Щоб охарактеризувати об'єкт управління, потрібно визначити поняття «управління інвестиційною привабливістю». Інвестор, варто зазначити, вибирає ті галузі для вкладення коштів, в які мають більшу швидкість обігу капіталу,

відповідно, можна отримати велику віддачу на вкладений капітал, маючи невисокий рівень рентабельності продукції. Отож, «серед елементів, що суттєво впливають на інвестиційну привабливість на рівні окремого підприємства, разом з фінансовими показниками особливо слід відзначити значення форми власності, до якої належать підприємства, що формують характерні риси діяльності підприємства на ринку. Галузі, в яких повільно обертається капітал, повинні мати високий рівень рентабельності продукції для того, щоб мати змогу забезпечити необхідну норму доходу на авансований капітал» [52].

«Інвестиційна привабливість підприємства – це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегрального оцінювання» [17].

Забезпечення інвестиційної привабливості є актуальним завданням для більшості підприємств у всьому світі. Для українських підприємств, особливо в умовах сучасних викликів, це стає особливо важливим. З урахуванням гострої нестачі власних економічних ресурсів, особливо фінансових, необхідних для створення ефективного виробництва, забезпечення стабільного економічного розвитку та вирішення проблем інтеграції українських підприємств у світові економічні системи, велике значення набувають питання залучення зовнішніх джерел фінансування.

З урахуванням вимог потенційних інвесторів та впливу різноманітних факторів зовнішнього середовища (кон'юнктурних, фінансових, політичних, правових, зовнішньоекономічних, соціальних, природно-кліматичних та інших) керівництво підприємства вживає комплексу заходів, спрямованих на формування, координацію та контроль фінансових, економічних, виробничих, трудових та інших відносин всередині підприємства з метою забезпечення його інвестиційної привабливості.

«Робота з вітчизняними та іноземними інвесторами, як досвід,

свідчить, що стратегічного інвестора завжди буде цікавити привабливе підприємство в інвестиційно-привабливій галузі та привабливому регіоні. За інших рівних умов інвестор не буде вкладати кошти в підприємство, яке належить до галузі кризового стану, або розташоване в непривабливому регіоні» [9].

Оцінка привабливості для інвестування конкретного підприємства виступає ключовим завданням при прийнятті інвестором рішення щодо інвестування. Це зумовлює необхідність проведення аналізу інвестиційної привабливості підприємства для визначення його виробничо-фінансової стратегії. Такий аналіз дозволить покращити фінансово-господарський стан підприємства, виявити можливі проблемні аспекти і в кінцевому підсумку забезпечити доступ до необхідних фінансових ресурсів для його подальшого розвитку.

Висновки до РОЗДІЛУ 1

В підсумку слід відзначити, що на сучасному етапі розвитку теорії інвестування існують та використовуються різноманітні підходи до визначення інвестиційної привабливості. Це питання стає ключовим у забезпеченні ефективності функціонування підприємств нації та їх конкурентоспроможності. Ми розширили концепцію «інвестиційна привабливість підприємства».

Ми прийшли до висновку, що потрібно розглядати не лише фінансовий стан а й інші показники діяльності підприємства, цей підхід є найбільш обґрунтованим. Вплив умов внутрішнього та зовнішнього характеру та факторів формується механізм інвестиційної привабливості кожного об'єкта інвестування. Існує багато класифікацій факторів, які впливають на інвестиційну привабливість, а також існують різні підходи до її оцінки, кожен цих підходів має певні переваги та певні недоліки.

Ефективне інвестування дозволяє розширити виробничий потенціал підприємства, поліпшити стан основних фондів, підвищити якість продукції та

конкурентоспроможність. У практиці найбільш поширеними є два підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємств. Перший ґрунтується на використанні загально визнаних показників, що характеризують різні сфери діяльності підприємств. Другий базується на визначенні інтегрального показника, який поєднує в собі різноманітні чинники. Проте метод інтегральної оцінки інноваційної та інвестиційної привабливості підприємств має свій недолік, пов'язаний із втратою логічного зв'язку з його основними складовими, що позбавляє його практичної цінності.

Отже, інвестиційна привабливість підприємства як об'єкта інвестування представляє собою важливий показник, що визначає його комплексні характеристики з точки зору фінансового стану.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІТОВ «ТЕРНОФАРМ»

2.1. Дослідження стану та динаміки розвитку фармацевтичного ринку

«Україна є однією з найбільших країн Європи. За абсолютним обсягом ВВП наша країна посідає 56-е місце у світі, а за рівнем ВВП на душу населення – 119-те. Україна має потужну фармацевтичну галузь, де працює понад 150 виробників та входить до Pharmaceutical Inspection Cooperation Scheme (PIC/S), що відкриває можливості для спрощення реєстрації та імпорту ліків до країн PIC/S. Потужності вітчизняних фармацевтичних виробників можна активніше використовувати для імпортозаміщення деяких ліків та виробів медичного призначення, а також для експорту» [64].

Одним з найперспективніших ринків на території України є ринок медичних препаратів. «Попри другий рік повномасштабної війни фармацевтична галузь України не лише вистояла, а і змогла відновити ключові показники. Як свідчать результати дослідження Proxima Research, продаж ліків у грошовому вираженні в першому півріччі 2023-го порівняно з першим півріччям 2022-го збільшився на 23% – з 50,8 млрд грн до 62,5 млрд грн – і продовжує зростати. Минулий рік роздрібний ринок закінчив у гривні зі знаком «мінус», скоротившись на 6,1%» [63].

Ринок ліків демонструє загальне зростання. «Починаючи з березня 2023-го аптечні продажі щомісяця зростають приблизно на чверть відносно показників 2022 року. Хоча загалом у натуральному вираженні роздрібні продажі скоротилися на 6,4% – з 449,4 тис. упаковок в першому півріччі 2022-го до 420,5 тис. упаковок у аналогічному періоді 2023-го. Попри падіння це хороша тенденція, адже за підсумками першого кварталу зниження за цим показником становило аж 25%» [64]. (Рис.2.1)

Джерело: Proxima Research

Рис. 2.1 Динаміка загального обсягу продажу лікарських засобів за 1 півріччя 2021-2023 рр

Збільшенню фармацевтичного ринку сприяло зростання кількості діючих аптек, збільшившись на 336 закладів протягом півроку. Це стало можливим завдяки поетапній деокупації територій та стабілізації безпекової ситуації в регіонах. Варто відзначити, що в 2022 році кількість аптек в Україні зменшилась на 18,5%, тобто з 20,8 тис. до 16,9 тис.

Обсяг роздрібних продажів зросли через підвищення середньої ціни упаковки ліків на 36,3%. Причинами цього підвищення вартості фармацевтичної продукції є інфляція, зростання вартості сировини та витрат на дистрибуцію.

Українці продовжують віддавати перевагу вітчизняним препаратам через їхню більшу доступність та популярність в рамках тренду на українські товари, який почався з початком повномасштабної війни. За підсумками першого

півріччя 2023 року сім з десяти компаній-виробників ліків із найбільшим обсягом роздрібних продажів в упаковках є українськими. (Рис. 2.2)

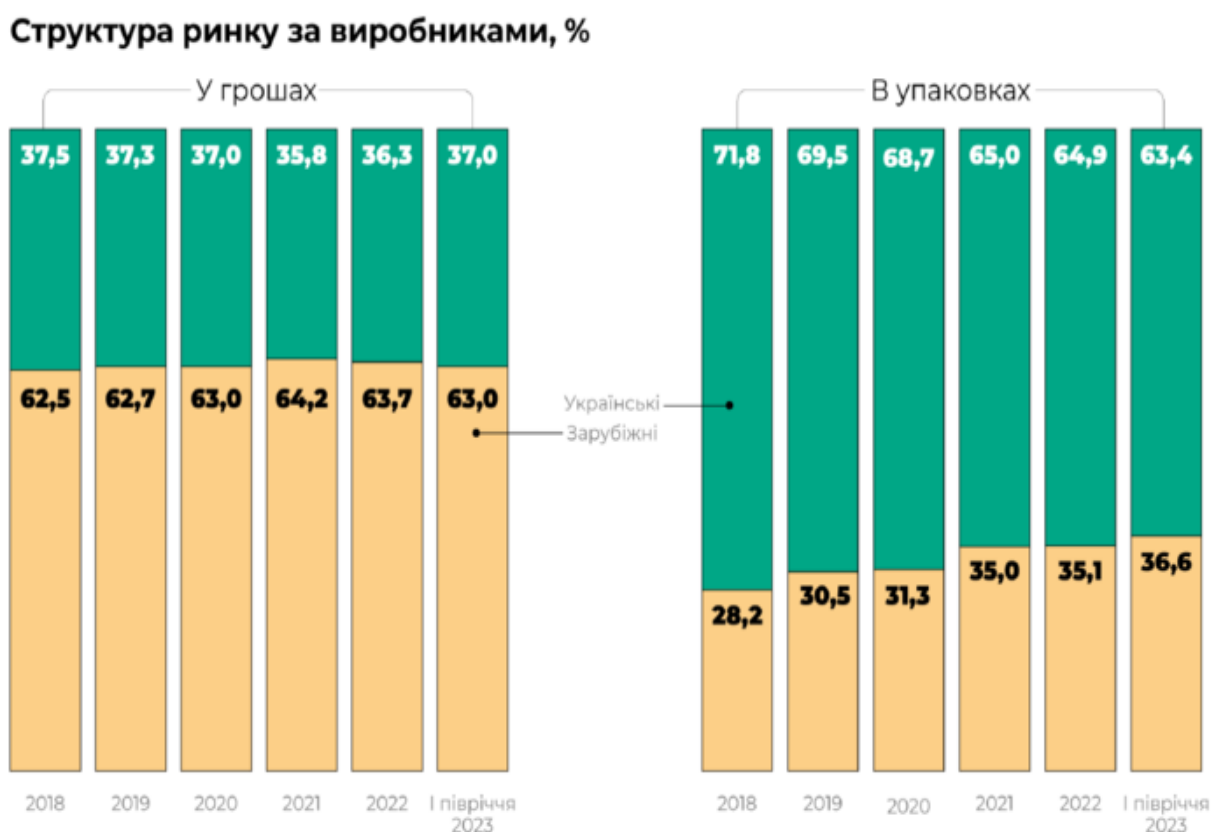

Джерело: Proxima Research

Рис. 2.2. 10 компаній-виробників ліків із найбільшими за обсягами роздрібними продажами в упаковках в Україні за перше півріччя 2023 року

Лідерство в цьому показнику належить компанії «Дарниця», яка реалізувала протягом півроку 66,3 млн упаковок медичних препаратів. Разом із нею до першої трійки увійшли «Фармак» (30,3 млн упаковок) та Київський вітамінний завод (25,2 млн упаковок). Проте в топ-10 найпопулярніших виробників за півріччя відбулися певні зміни: Житомирська фармацевтична фабрика випередила швейцарську Асіно за кількістю продажів, тоді як Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод втратив позиції в першій десятці на користь словенської KRKA.

Структура продажів залишається стійкою. Загалом, за підсумками першого півріччя 2023 року частка вітчизняних ліків на ринку в грошах зросла до 37% (порівняно із 36,3% за весь 2022 рік), тоді як в упаковках присутність українських препаратів скоротилась до 63,4% (порівняно із 64,9% у 2022 році). (Рис. 2.3).

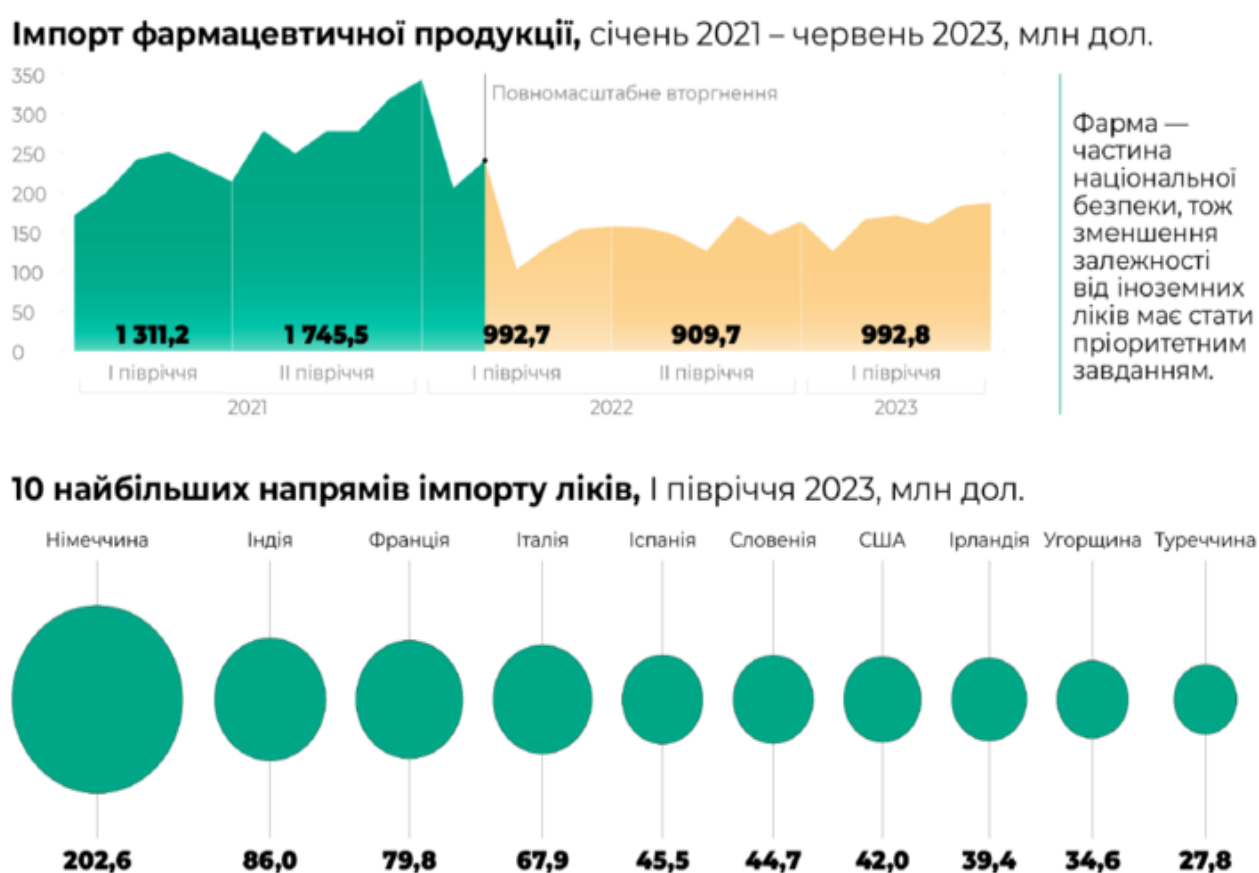
Джерело: Proxima Research

Рис. 2.3. Структура фармацевтичного ринку України 2018-2023(перше півріччя)

Структура продажів «залишається такою ж, як раніше: частка українських препаратів на ринку в грошах менша за частку іноземних виробників, бо вітчизняні ліки дешевші; однак в упаковках з тієї ж причини (доступність українських медикаментів) – протилежне співвідношення. Якщо 2022 року імпорт ліків скоротився на 37,8%, а продажі закордон склали \$1,9 млрд, то тепер вони демонструють зростання. За перші 6 місяців 2023-го в Україну

ввезено фармацевтичної продукції на \$992,8 тис., що на 0,01% більше за аналогічний період 2022-го, коли було імпортовано ліків на \$992,7 тис» [63].

«Лідерами серед країн-імпортерів залишаються Німеччина, Індія та Франція. За перше півріччя 2023-го вони ввезли до України ліків на \$202,6 млн, \$86 млн та \$79,8 млн, відповідно. Десятка найбільших постачальників фармацевтичної продукції дещо змінилась цього року – з 9-ї та 10-ї позицій, де перебували Китай і Польща, ці країни за останні 6 місяців посунули Угорщина і Туреччина» [64]. (Рис. 2.4)

Джерело: Державна митна служба України

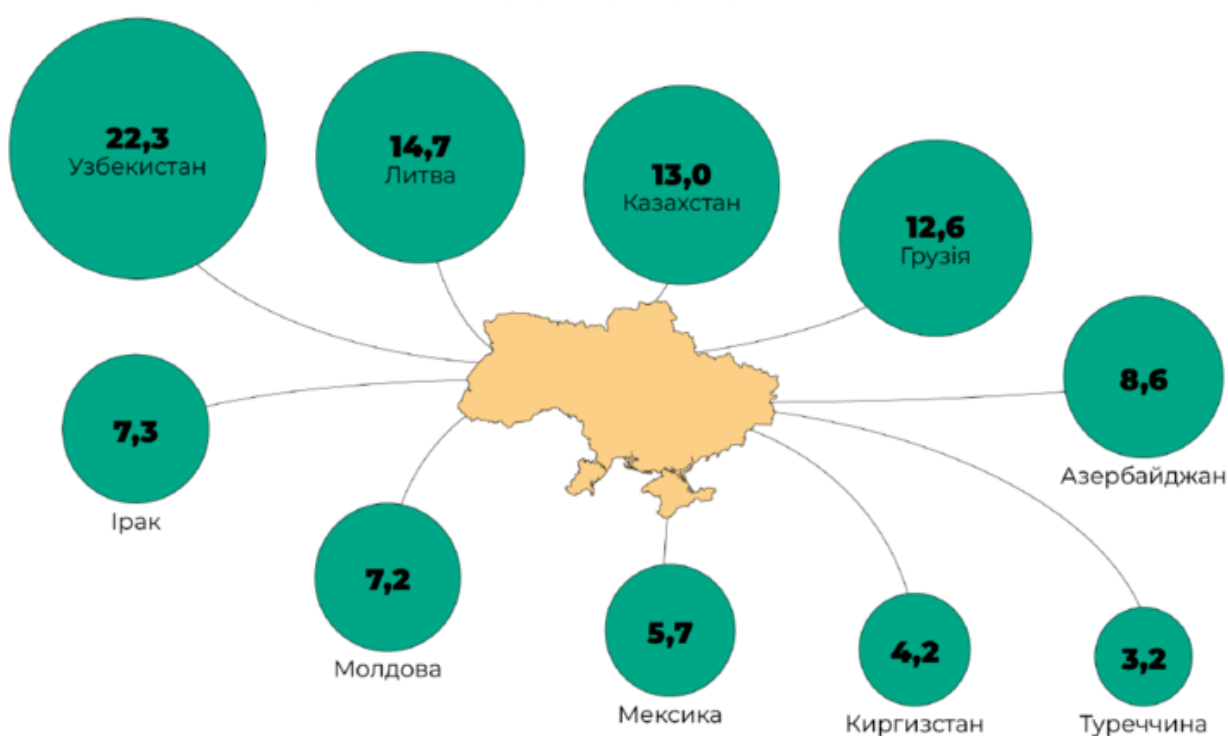
Рис. 2.4. Імпорт фармацевтичної продукції 2021-2023(перше півріччя)

Зафіксовано збільшення обсягів експорту. Українська фармацевтична галузь посилює вивіз своєї продукції за кордон. У результаті труднощів у логістиці, втрат потужностей та виходу з ринків Росії та Білорусі, які спричинили зменшення експорту на 24% протягом складного 2022 року, в

першому півріччі 2023 року цей показник відзначається позитивним динамічним ростом.

Якщо минулого року за перше півріччя обсяг експорту становив \$102,9 млн, то у поточному році цифра зросла до \$128,4 млн. Відновленню рівня попередніх продажів сприяє розширення географії присутності української фармацевтичної продукції на міжнародних ринках та виходження на нові. Наприклад, у червні 2023 року компанія «Дарниця» розпочала експорт ліків до Австралії. (Див. Рис. 2.5) Щодо основних покупців вітчизняних ліків, Узбекистан залишається лідером, адже протягом першого півріччя цього року Україна експортувала фармацевтичних продуктів на суму \$22,3 млн. У першій трійці найбільших покупців українських лікарських засобів також представлені Литва (\$14,7 млн) та Казахстан (\$13 млн).

10 найбільших напрямів експорту фармпродукції, I півріччя 2023, млн дол.

Джерело: Державна митна служба України

Рис. 2.5. Найбільші експортери фармацевтичного ринку України 2023 рік (перше півріччя)

Вісім з десяти ключових напрямків експорту залишаються незмінними, але Латвію і Бразилію замінюють Туреччина і Мексика. За даними Proxima Research, очікується, що у 2023 році фармацевтичний ринок України продовжить свій розвиток, переважно завдяки поліпшенню економічної ситуації та зростанню обсягів експорту вітчизняних лікарських засобів і відкриттю нових напрямків збуту за кордоном. Видатки на ліки в аптеках, за експертними прогнозами, можуть збільшитись на 26,2% протягом поточного року. Розвиток фармацевтичного ринку безпосередньо пов'язаний з ефективністю впровадження державної політики в галузі охорони здоров'я в Україні та інтеграцією глобальних трендів у діяльність учасників фармацевтичного ринку.

2.2 Аналіз інвестиційної діяльності як складової інвестиційної політики ТОВ «Тернофарм»

Фармацевтична сфера відіграє ключову роль в економіці України. Свідченням цього служить досвід пандемії COVID-19 та повні розміри війни, які підкреслили важливість наявності потужних місцевих виробників медикаментів як невід'ємної складової національної безпеки та обороноздатності.

У періоди спокою фармацевтична галузь відзначається високим рівнем інвестиційної активності в інновації, високим рівнем наукового підходу та інтенсивним співробітництвом з міжнародним фармацевтичним співтовариством. Українські фармацевтичні компанії створюють високу додану вартість вітчизняному продуктові та є активними учасниками на міжнародних ринках.

Надійне та стійке місцеве виробництво медикаментів має важливе значення для держави, особливо в умовах війни та післякризового відновлення,

і вимагає інвестицій у розвиток наукових галузей, що не вимагають екстенсивного зростання. Україна має всі передумови для того, щоб стати новим східноєвропейським центром, який зможе частково зменшити залежність системи охорони здоров'я ЄС від імпорту сировини та готових медикаментів з Китаю та Індії, тим самим сприяючи розвитку виробництва високоякісних лікарських засобів для українських пацієнтів. Цьому сприяють наявні виробничі потужності та кваліфікований персонал для виробництва лікарських засобів або активних фармацевтичних інгредієнтів.

Для того щоб ліки надходили на український ринок, виробники та імпортери повинні підтвердити відповідність національним стандартам GMP (Good Manufacturing Practice).

Товариство з обмеженою відповідальністю «Тернофарм» було створено у 2005 році. Юридична адреса підприємства: м. Тернопіль, вул. Фабрична, 4. На базі виробничих потужностей Тернопільської фармацевтичної фабрики.

На пусковий період підприємство налічувало 360 працюючих в трьох основних цехах: галеновому, таблетковому, фасувальному та допоміжних відділах та службах.

Виробничий комплекс Тернопільської фармацевтичної фабрики (ТФФ) став до ладу в жовтні 1968 року. Першим директором ТФФ було призначено львівського інженера із хіміко-фармацевтичного заводу (нині «Галичфарм») п. Кархута Івана Дмитровича. Разом з директором на пускові роботи приїхали спеціалісти, які надалі залишилися працювати в Тернополі. Оскільки фармвиробництво для Тернополя на той час було нове, то частина робітників та інженерно-технічного персоналу проходили навчання на Кишинівській фабриці «Фармако» та Львівському ХФЗ.

На пусковий період фабрика являла собою підприємство із 360 працюючими в чотирьох основних цехах: ампульному, галеновому, таблетковому, фасувальному та допоміжних відділах та службах. Першою

продукцією фабрики були ампульовані препарати та розфасовані сухі плоди чорниць. Слід зазначити, що вперше в Україні освоєно промислове виробництво екстракту елеутерококу, пасти Розенталя, настоянки прополісу, водного розчину калію йодиду для ліквідаторів аварії на ЧАЕС, лініменту по Вишневському з аеросилом А-380 та ін.

В процесі приватизації акціонерами ВАТ «Тернопільська фармацевтична фабрика» стали приблизно 7 тисяч осіб по всій Україні з невеликими пакетами акцій. В 2000 році під час продажу акцій на вторинному ринку цінних паперів відбулося укрупнення пакетів акцій, що призвело до зосередження їх у кількох акціонерів, які вже реально зможуть управляти відкритим акціонерним товариством.

Предметом діяльності товариства є виготовлення лікарських засобів. Запланований обсяг продаж на 2024 рік становить 33 500 тис. грн.. Основними видами продукції є: настойки (13,94%), екстракти (2,60%), краплі (4,80%), суміші (1,78%), медичні сиропи (3,66%), мазі (11,71%), лініменти (2,90%), пасти (6,76%), гелі (3,27%), розчини (23,32%), сухі порошки (4,57%), таблетки (25,82%), рідини (1,88%). (Рис.2.6)

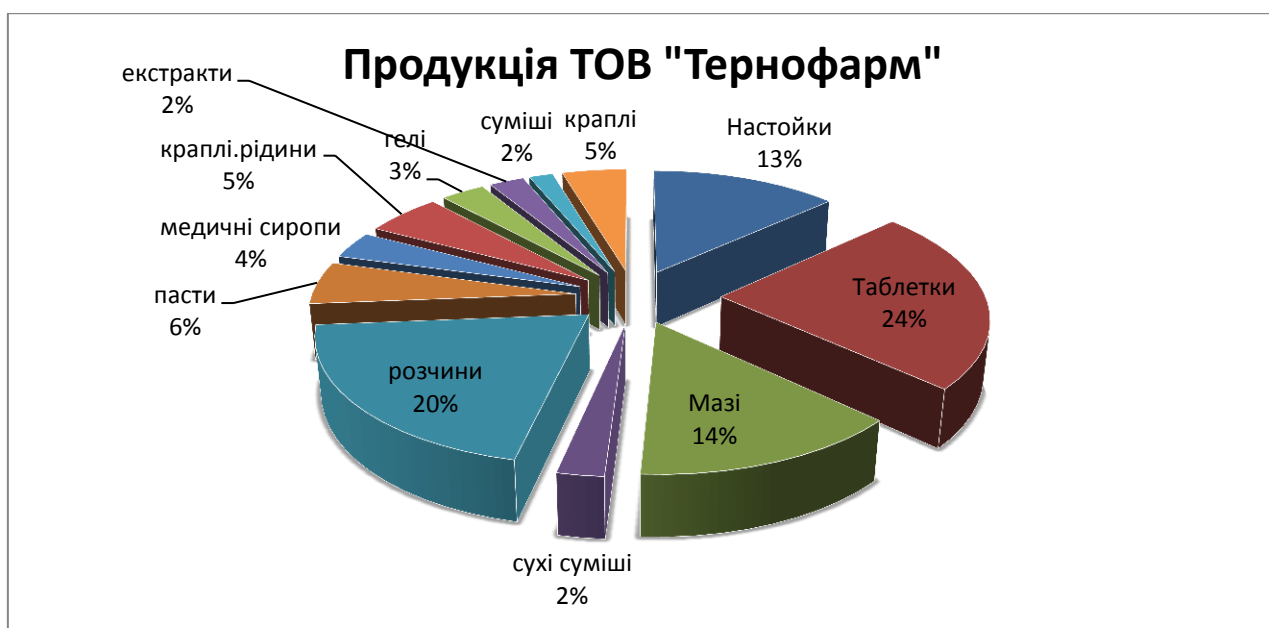

Рис.2.6. Основні види продукції ТОВ «Тернофарм»

Це препарати з лікарських рослин, а також з натуральних та синтетичних субстанцій. Ці препарати мають широке використання в лікувальній практиці. Асортимент готової продукції в натуральних одиницях виміру представлений у додатку А. Нижче наведені обсяги виробництва за 2017-2021 роки. (Таблиця 2.1)

Таблиця 2.1

Обсяги виробництва ТОВ «Тернофарм» за 2017– 2021 роки

Назва	Од. вим.	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Готові лікарські форми	тис. шт.	16263	17842	18067	21439	25105
Товарна продукція в діючих цінах	тис. грн.	13985	14628	15761	19193	23970

Зазначимо, що за 2021 рік фармацевтичне підприємство виготовило 25105 тис. шт. готових лікарських засобів на суму 23970 тис. грн. в діючих цінах. Розглянемо динаміку товарної продукції ТОВ «Тернофарм» у діючих цінах (Рис. 2.7)

Рис.2.7 Динаміка товарної продукції ТОВ «Тернофарм» у діючих цінах

Виробничі площі ТОВ «ТЕРНОФАРМ» використовуються повністю. На підприємстві діє: галеновий цех (виробництво настоек, крапель, розчинів і сумішей, масел, мазей і паст, лініментів); фасувальний цех (фасування настоек, крапель, розчинів, мазей, паст, лініментів); таблеткова ділянка (виробництво і фасування таблеток).

Враховуючи вимоги сьогодення, необхідність освоєння нових технологій, підприємство проводить активну роботу з раціоналізації використання виробничих площ, а саме – проводиться підготовка до розробки концептуального проекту (на основі якого будуть розроблені робочі проекти) поетапної реконструкції ТОВ «ТЕРНОФАРМ», враховуючи вимоги GMP EC.

«GMP –це частина системи забезпечення якості, гарантія, що фармацевтична продукція виробляється і контролюється за стандартами якості та згідно з торговельною ліцензією. Але для того, щоб бути конкурентоспроможним за кордоном, потрібно постійно підтверджувати високі стандарти якості, проходячи і міжнародні інспекції» [47]. Ними покривається виробництво ліків у різних формах, а саме: таблеток, капсул, мазей, супозитаріїв, емульсій, суспензій, емульсій, суспензій.

В осінньо – зимовий період роботи фармацевтичне підприємство ТОВ «ТЕРНОФАРМ» виробничі потужності використовуює максимально (більшість часу підприємство працює у двохзмінному режимі). Виняток – літній період з переходом до однозмінного режиму роботи, але в цей час проводяться капітальні ремонтні роботи.

Узагальнена технологічна схема виробництва готових лікарських засобів ТОВ «Тернофарм» зображена на рис. 2.8.

Рис. 2.8 Технологічна схема виробництва готових лікарських засобів
ТОВ «Тернофарм»

Український фармацевтичний ринок «постійно розвивається та відомий своєю конкуренцією, тому рейтинг Ukrainian Business Award є важливою орієнтиром для споживачів та бізнесу. Він допомагає вибрати найкращі компанії, які забезпечують якісні та ефективні фармацевтичні продукти. Ukrainian Business Award провели аналіз ринку фармацевтики України та склали рейтинг ТОП-12 кращих фармацевтичних компаній на основі різних критеріїв» [67]. (Рис. 2.7)

Рис. 2.7. Фактори рейтингового відбору Ukrainian Business Award

ТОВ «Тернофарм» працює 18 років, за цей період на підприємстві Сильною стороною бізнесу є постійний попит на продукцію, що випускається. Слабка сторона це недосконале законодавство України.

Стратегією розвитку підприємства є створення сучасного фармацевтичного виробництва, яке відповідає вимогам GMP, розширення номенклатури ефективних лікарських препаратів.

Зазначимо, що фармацевтична компанія ТОВ «ТЕРНОФАРМ» увійшла в ТОП-12 кращих компаній. (Таблиця 2.2)

Рейтинг ТОП-12 кращих фармацевтичних компаній України

Позиція	Назва	Оцінка
1	ФАРМАК	91,45
2	Фармацевтична компанія «Здоров'я»	82,31
3	ДАРНИЦЯ	81,20
4	Юрія-ФАРМ	80,42
5	Корпорація «Артеріум»	69,51
6	Віорфарма	66,18
7	ІнтерХім	60,31
8	Хімфармзавод «Червона зірка»	50,38
9	Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод	50,21
10	Київський вітамінний завод	43,19
11	ТЕРНОФАРМ	32,02
12	Лубнифарм	28,18

Залучення інвестицій виявляє велике вплив на подальше розвиток підприємства. Ці інвестиції використовуються для розширеного оновлення технічних та нематеріальних активів, що зміцнює економічну базу підприємств. Цей процес дозволяє підприємству нарощувати обсяги виробництва, збільшувати прибуток, поліпшувати умови праці та життя працівників. Від розміру та результативності інвестицій залежать витрати на виробництво, асортимент, якість, новаторськість та привабливість продукції, а також її конкурентоспроможність. Оцінка виконання плану з номенклатури та асортименту виробничої програми підприємства є важливою частиною аналітичної роботи (Таблиця 2.3)

Таблиця 2.3

Обсяги виробництва продукції ТОВ «Гернофарм» за асортиментом

Асортимент продукції	Одиниця виміру	2021	2022	Відхилення	
				В сумі	В %
Настойки, Краплі	Флакон	483,896	575,369	+91,473	118
Екстракти	Флакон	227,754	240,154	+12,4	105
Спирти медичні	Флакон	516,937	480,673	-36,264	92
Мазі та пасти	банка	342,630	393,882	+51,252	114
Сиропи медичні	флакон	197,613	246,902	+49,289	124
Розчини і суміші	флакон	421,162	434,286	+13,124	103
Лініменти	банка	748,579	665,347	-83,232	88
Суміші сухих речовин	пенал	493,484	583,694	+90,21	118
Таблетки	упаковка	1186,413	1533,7	+347,305	129

Таблиця 2.3 свідчить про наступне: виконання плану виробництва продукції за асортиментом, що настойки і краплі у звітному році порівняно із минулим роком на 18 % виготовлено було більше, відхилення в сумі склало +91,473 флакони. Екстрактів також було виготовлено більше порівняно з минулим роком, відхилення в сумі склало 5 %. Мазей та паст порівнюючи з

2020 роком було виготовлено на 51,252 банки більше, і сиропів медичних в 2021 році порівняно з 2020 роком більше на 49,289 флаконів, що у % склало 24 %. Розчинів та сумішей теж було виготовлено більше, але не багато всього відхилення склало відсотках 3%, а в сумі 13,124 флаконів. Лініментів було виготовлено у 2022 році на 83,232 банки менше ніж у 2021 році.

У ринкових умовах господарювання важливого значення набуває аналіз збуту продукції в асортиментному розрізі, аналіз показників збутової діяльності, «розрахованих для зовнішніх маркетингових сегментів - каналів розподілу (дистриб'ютори, оптові посередники, аптеки), географічних ринків» [57].

В 2022 році обсяг реалізації продукції в Західному регіоні збільшилися порівняно з 2021 роком сумарно «на 12%, проте його питома вага в загальному обсязі реалізації знизилася на 9,52%. Не зважаючи на це, вклад регіону в покриття витрат виробництва і отримання прибутку зріс із 42,8% до 50%» [65], що пов'язано із структурними зрушеннями в асортиментному наборі реалізованої продукції – «збільшення частки збуту високорентабельних груп готових лікарських засобів: мазі, пасти, лініменти (з 12% до 16%), таблетки і сухі суміші (з 15,9% до 32,2%) у 2022 році в західному регіоні зменшилися витрати на транспортування продукції. Це пов'язано із зменшенням кількості перевезень власним автотранспортом, зменшенням числа дрібних перевезень» [65].

«На величину прибутку підприємства мають вплив зовнішні та внутрішні чинники. Та перш за все, на величину прибутку досліджуваного підприємства має вплив структура та якість продукції, обсяг її реалізації, природні та кліматичні умови, коливання попиту та пропозиції, рівень витрат та доходів, система оподаткування, інфраструктура ринку та інше» [58].

Важливе місце при аналізі результатів господарської діяльності посідає аналіз фінансового стану підприємства, тобто здатності підприємства фінансувати свою діяльність. Фінансовий стан підприємства характеризується

забезпеченістю фінансовими ресурсами, ефективністю їх використання, платоспроможністю, фінансовою стійкістю.

Як відомо, ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у гроші відповідає терміну погашення зобов'язань. Слід також зазначити, що для визначення ступеня ліквідності підприємства недостатньо тільки аналізу ліквідних активів. Тому проаналізуємо ліквідність ТОВ «Тернофарм» на основі показників ліквідності, а саме: коефіцієнт покриття, ліквідності, абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу. (Таблиця 2.4)

Таблиця 2.4

Динаміка показників ліквідності ТОВ «Тернофарм»

Показник	Алгоритм розрахунку		2021	2022	Оптимальне значення
Коефіцієнт покриття	<i>Оборотні активи</i>	$\Phi 1_{p.1195} / \Phi 1_{p.1695}$	1,2	2,1	> 1
	<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>				
Коефіцієнт швидкої ліквідності	<i>Оборотні активи-запаси</i>	$\Phi 1(p.1195 - p.1100) / \Phi 1_{p.1695}$	0,16	0,67	0,6–0,8
	<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	<i>Поточні фін. Інвестиції + гроші та їх еквіваленти</i>	$\Phi 1(p.1160 + p.1165) / \Phi 1_{p.1695}$	0,013	0,075	> 0
	<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>				
Чистий оборотний капітал, тис.грн	<i>Оборотні активи – Поточні зобов'язання і забезпечення</i>	$\Phi 1 (p.1195 - p.1695)$	6709	27467	наявність

Аналізуючи показники ліквідності ТОВ «Тернофарм» за даними таблиці 2.4, зазначимо, що станом на 31.12.2022 року підприємство спроможне

погасити 100% поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів . Аналогічна ситуація спостерігалася і у 2021 році, оскільки коефіцієнт покриття, показуючи платіжні можливості підприємства, перевищує межі оптимального значення.

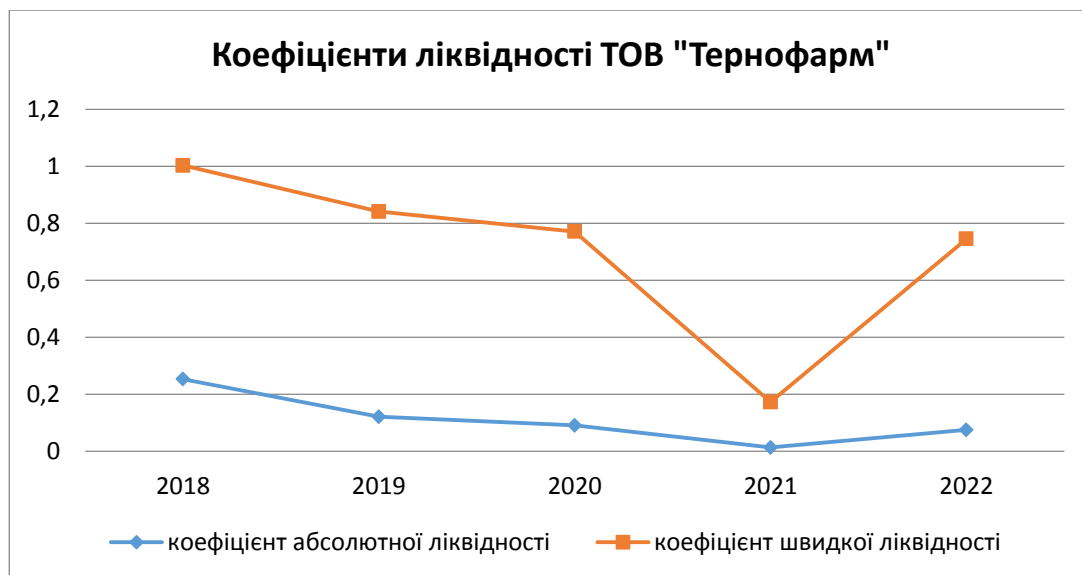

Рис. 2.8 Динаміка показників швидкої та абсолютної ліквідності ТОВ «Тернофарм».

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності у 2021 році не досягало оптимального значення, тобто тільки 16% усіх поточних зобов'язань ТОВ «Тернофарм» спроможне було погасити за рахунок грошових коштів. У 2022 році коефіцієнт швидкої ліквідності досяг оптимального значення, тобто за умов своєчасних розрахунків з дебіторами, ТОВ «Тернофарм» мало платіжні можливості «щодо сплати поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань може бути при необхідності погашена негайно» [28]. ТОВ «Тернофарм» за рахунок власних коштів у 2021 році спроможне було терміново закрити тільки 1,6% своєї поточної заборгованості, а у 2022 році вже 7,5%, що є позитивною тенденцією. Позитивним для фармацевтичного підприємства є зростання чистого оборотного капіталу у 2022 році на 20758 тис. грн. порівняно з 2021 роком, що свідчить про підвищення спроможності ТОВ «Тернофарм»

сплачувати свої поточні зобов'язання. Це – позитивне явище, адже наявність чистого оборотного капіталу, а тим паче його поступове збільшення служить для інвесторів і кредиторів позитивним індикатором вкладень в дане підприємство. Зростаючи, чистий оборотний капітал підвищує фінансову незалежність фармацевтичного підприємства, особливо в умовах уповільнення оборотності оборотних активів. Збільшення показника чистого оборотного капіталу в динаміці означає, що ТОВ «Тернофарм» зможе не тільки погасити свої короткострокові зобов'язання, але має фінансові ресурси для розширення своєї діяльності в майбутньому.

Проаналізуємо фінансову стійкість ТОВ «Тернофарм» за даними балансу підприємства, охарактеризуємо «структуру джерел фінансування ресурсів, ступінь фінансової стійкості та незалежності від зовнішніх джерел фінансування діяльності шляхом розрахунку показників автономії (фінансової незалежності), маневреності власного капіталу, фінансування» [40]. (Таблиця 2.5) Також проаналізуємо динаміку показників фінансової стійкості ТОВ «Тернофарм» за останні п'ять років. (Рис. 2.9)

Таблиця 2.5

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Тернофарм»

Показник	Алгоритм розрахунку		2021	2022	Оптимальне значення
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Підсумок балансу}}$	$\frac{\Phi 1p.1495}{\Phi 1p.1900}$	0,32	0,46	> 0,5
Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{\Phi 1(p.1595 + p.1695 + p.1700 + p.1800)}{\Phi 1p.1495}$	2,10	1,19	0,5–1,0
Коефіцієнт маневреності капіталу	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{\Phi 1(p.1195 - p.1695)}{\Phi 1p.1495}$	2,3	0,93	> 0,5

Проведені розрахунки основних показників фінансової стійкості ТОВ «Тернофарм» за даними таблиці 2.5 свідчать, що коефіцієнт автономії підприємства нижчий оптимального значення. Тобто на кожних 100 грн. вкладених активів у 2021 році власні кошти становили тільки 36 грн., тоді як у 2021 році – 46 грн.

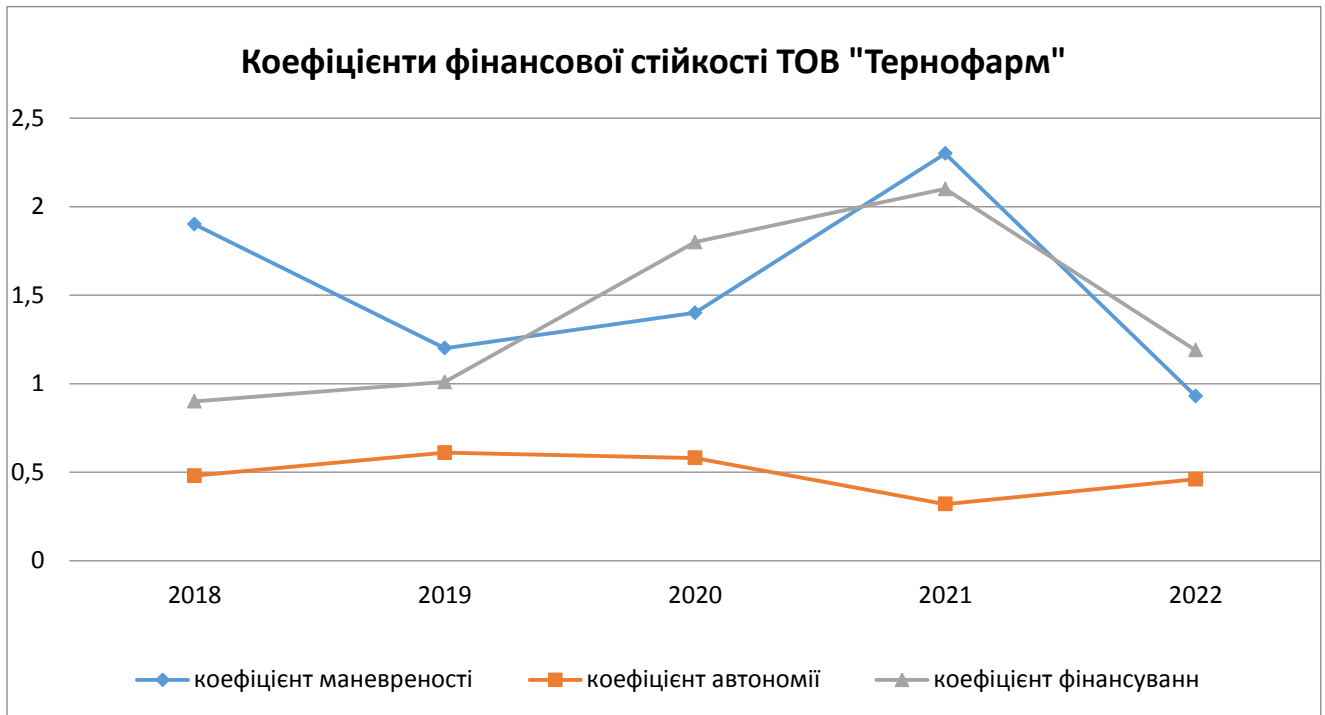

Рис. 2.9. Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Тернофарм» за п'ять років.

Коефіцієнт фінансування характеризує залежність підприємства від залучених засобів. Адже у 2021 році на кожну гривню власних коштів припадало 2,10 грн. позичених. У 2022 році цей показник знизився і на кожну гривню власного капіталу припадало вже 1,19 грн. позикового. «Зменшення цього показника в динаміці свідчить про послаблення залежності ТОВ «Тернофарм» від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Коефіцієнт маневреності показує, яка частина власних коштів підприємства знаходиться в мобільній формі та дозволяє відносно

маневрувати цими коштами» [37]. Високі значення цього показника позитивно характеризують фінансовий стан ТОВ «Тернофарм».

Зазначимо також, що протягом останніх п'яти років коефіцієнт маневреності капіталу ТОВ «Тернофарм» знаходився в межах, що перевищують оптимальне значення, тобто підприємство мало змогу маневрувати власним капіталом.

Отже, можемо стверджувати, що ТОВ «Тернофарм» має задовільний фінансовий стан, частково залежне від кредиторів, має можливості та виробничий потенціал для розвитку своєї діяльності.

На підприємстві ТОВ «Тернофарм» функціонують всі необхідні інженерні комунікації, що забезпечують безперервний технологічний процес. Діюче виробництво по основних параметрах відповідає аналогічним в галузі, а це дозволяє виготовляти якісні медичні препарати, що задовольняють потребу споживачів.

2.3 Оцінка перспектив розвитку фармацевтичного підприємства

Одним з найперспективніших ринків на території України є ринок медичних препаратів. Однак, в українських фармвиробників виникають значні труднощі при реалізації їхньої продукції. Насамперед це пов'язано із значним рівнем конкуренції на вітчизняному фармацевтичному ринку, де імпорту складає 60%.

Фармацевтичне підприємство ТОВ «Тернофарм» починаючи з 2012 року проводить суттєве переозброєння, завезено нове сучасне обладнання для виробництва лікарських препаратів.

Першочерговими завданнями оновлення підприємства виступають:

- впровадження системи мікробіологічного контролю виробничих приміщень;
- проведення реконструкції приміщень для фасування таких готових лікарських засобів як розчин йоду, розчин бриліату зеленого;
- модернізація загальнофабричної компресорної (встановлення нових компресорів);
- заміна парових котлів у котельні (що дасть змогу виробляти більшу кількість пару при менших затратах часу).

Надалі передбачається заміна обладнання для виробництва мазей (впровадження випуску мазевих препаратів в туби), оновлення обладнання для виробництва таблеток та рідких лікарських форм. На ТОВ «ТЕРНОФАРМ» «проводилось часткове оновлення технологічного обладнання, закуплено нові фасувальні машини, тубонабивне обладнання. Враховуючи об'єктивні труднощі, суттєве технічне переозброєння розпочато з 2015 року. В другому кварталі 2016 року розпочато реконструкцію другого поверху виробничого корпусу,, де розмістили основне обладнання для фасування мазей, рідких розчинів, настоянок, таблеток. Також планується змонтувати цех по виготовленню сухих екстрактів. В 2017 році підприємство освоїло промисловий випуск таблеток «Антитусін», «Мукалітан», також буде даліше продовжувати роботи над освоєння нових видів продукції (фастум - гель, сироп «Амбраксол», «Ехінал», «Коладол» та ін.)» [65].

Отже, ТОВ «ТЕРНОФАРМ» має значний виробничий потенціал, висококваліфікований персонал, необхідне інженерно-технічне забезпечення.

Предметом діяльності ТОВ «ТЕРНОФАРМ» є виготовлення, розфасовка медичних препаратів та лікарських засобів. Основні види продукції: настоянки та краплі, мазі та пасти, лініменти, розчини та суміші, медичні сиропи, таблетки, бинти, суміші сухих речовин. Асортимент готової продукції складає близько 100 найменувань. Це препарати з лікарських рослин, а також з

натуральних та синтетичних субстанцій. Ці препарати мають широке використання в лікувальній практиці.

«На величину прибутку підприємства мають вплив зовнішні та внутрішні чинники. Та перш за все, на величину прибутку досліджуваного підприємства має вплив структура та якість продукції, обсяг її реалізації, природні та кліматичні умови, коливання попиту та пропозиції, рівень витрат та доходів, система оподаткування, інфраструктура ринку та інше» [30].

Досліджуване підприємство є платником ПДВ, податку на прибуток, оплату яких підприємство здійснює відповідно до вимог законодавства України.

«Після сумнозвісної дати 24 лютого 2022 року — дня повномасштабного російського вторгнення, ТОВ «ТЕРНОФАРМ» повністю вийшла з білоруського ринку, зокрема, анулювала всі реєстраційні посвідчення на лікарські засоби, що були зареєстровані, та вилучила свої продукти з держреєстру лікарських засобів цієї країни-агресора (з рф український виробник ліків не співпрацює з 2014 р.).

У найскрутніший для країни рік вітчизняна компанія вистояла і навіть наростила обсяги продажу» [63] завдяки безперервному забезпеченню сировиною, швидкому відновленню логістики, правильному прогнозуванню ситуації і вдалому плануванню процесів. Це дозволило не зупиняти виробництво та виконувати всі свої зобов'язання, що особливо важливо в час, коли іноземні контрагенти пильно зважають ризики співпраці з українськими партнерами.

Досягнення цього результату було нелегким завданням. Підприємство стикнулося з усіма труднощами військових дій. Зокрема, протягом перших п'яти місяців активної фази конфлікту обсяги виробництва та збуту ТОВ "ТЕРНОФАРМ" склали менше 15% від планованих. Основні труднощі виникали у зв'язку з проблемами логістики, зокрема з транспортуванням готової продукції в межах України. Тут було нестача транспортних засобів та кваліфікованого персоналу, а також велика небезпека під час вивезення

товарів під обстрілами та в умовах військових дій. Щоб забезпечити неперервне електропостачання, були придбані генератори для основного складського комплексу ТОВ "ТЕРНОФАРМ". Хоча не було значних перебоїв у постачанні до основних експортних країн, таких як Узбекистан, Казахстан та Грузія, авіасполучення було припинено та повністю замінено автотранспортом.

Для більш віддалених ринків доводилось використовувати морський транспорт, що призвело до збільшення часу доставки, наприклад, тепер доставка товару до Узбекистану займає 3-5 тижні. Загалом закордонні партнери ТОВ "ТЕРНОФАРМ" розділилися на два табори: тих, хто вірить в Україну, і тих, хто тимчасово призупинив взаємовідносини через форс-мажорні обставини. Незважаючи на це, до кінця минулого року компанії вдалося відновити співпрацю з більшістю міжнародних партнерів.

Висновки до РОЗДІЛУ 2

Узагальнюючи, слід відзначити, що фармацевтичний ринок України залишається найбільш перспективним і продовжує демонструвати загальний ріст. Українці продовжують віддавати перевагу вітчизняним медичним препаратам, зумовлено цим трендом на внутрішню продукцію та її вигідність. За результатами першого півріччя 2023 року, сім з десяти компаній-виробників медикаментів з найвищими обсягами роздрібних продажів в упаковках – вітчизняні. Українські фармацевтичні підприємства збільшують обсяги продажів на зовнішніх ринках, що обумовлено розширенням їх географічної присутності та виходом на нові ринки. Подальший розвиток фармацевтичного ринку прямо залежить від успішної реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я та впровадження глобальних тенденцій у діяльність учасників ринку.

Постійне та стійке локальне виробництво медичних засобів має важливе значення для країни, оскільки воно безпосередньо впливає на здоров'я та

добробут населення. У воєнний період та в етапи післявоєнного відновлення інвестиції в розвиток наукових галузей, що не потребують екстенсивного зростання, є актуальними для держави. Україна має всі необхідні передумови, щоб стати новим східноєвропейським хабом, здатним частково зменшити залежність системи охорони здоров'я ЄС від поставок сировини та готових медичних засобів з Китаю та Індії, що призведе до поштовху у розвитку розробки та виробництва якісних медичних засобів для українських пацієнтів. Для досягнення цієї мети Україні необхідні великі виробничі потужності та кваліфікований персонал для виробництва медичних засобів чи активних фармацевтичних інгредієнтів.

ТОВ "ТЕРНОФАРМ" - фармацевтична компанія, що увійшла до ТОП-12 найкращих компаній України і займає своє унікальне місце на ринку ліків. У найважчий для країни період, ця вітчизняна компанія не тільки встояла, але й збільшила обсяги продажів завдяки безперервному забезпеченню сировиною, швидкому відновленню логістики, правильному прогнозуванню ситуації та вдалому плануванню процесів. Це дозволило не припиняти виробництво та виконувати всі зобов'язання, що є особливо важливим в умовах, коли іноземні контрагенти уважно враховують ризики співпраці з українськими партнерами.

Сильною стороною бізнесу є постійний попит на продукцію, що випускається. Стратегією розвитку підприємства є створення сучасного фармацевтичного виробництва, яке відповідає вимогам GMP, розширення номенклатури ефективних лікарських препаратів. Отже, можемо стверджувати, що ТОВ «ТЕРНОФАРМ» має задовільний фінансовий стан, частково залежне від кредиторів, має можливості та виробничий потенціал для розвитку своєї діяльності, виходу на нові ринки.

РОЗДІЛ 3

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «ТЕРНОФАРМ»

3.1 Напрямки забезпечення інвестиційної привабливості фармацевтичної галузі України

Україна має великий потенціал для інвестицій, «особливо у таких секторах економіки, як фармацевтична галузь, переробка сільськогосподарської продукції, виробництво будівельних матеріалів, логістика, декарбонізація й зелені технології, а також транспортне виробництво й ІТ-галузь. Відносини держави та бізнесу є вкрай важливими для розвитку в тому числі й фармацевтичного ринку України. Інвестиційна привабливість України після початку широкомасштабної війни в усіх сферах значно погіршилась через високі ризики і нестабільність прибутковості. Так, за даними InVenture, обсяг анонсованих та завершених угод злиття й поглинання (M&A) в Україні, включаючи корпоративні та венчурні, зокрема в технологічному секторі, за підсумками 2022 року становив \$305 мільйонів. Це в 9 разів менше, ніж у 2021 році (\$2,7 мільярда)» [67]. За останні роки Україна стала другим у світі експортером зерна після США та найбільшими постачальниками соняшникової олії. Також Україна є потужним постачальником сировини, такої як зерно, залізна руда і низка товарів, чорні метали, комплекти дротів запалювання тощо, але для подальшого вдосконалення й розвитку нових секторів нам потрібні прямі іноземні інвестиції. Проте почата росією проти України широкомасштабна війна принесла важкі труднощі і для економіки країни.

Зокрема, станом на лютий 2023 року «загальна сума прямих збитків, завданих економіці України, включаючи руйнування житлових і нежитлових будівель та інфраструктури, сягнула \$143,8 млрд (станом на лютий 2023-го), потреби у відновленні України становлять \$411 млрд (оцінки Світового банку).

Загальні потреби у фінансуванні українського плану відбудови оцінюються урядом України в \$750 млрд на 2023-2032 роки. Проте під час повномасштабної війни іноземні й українські компанії анонсували багато інвестиційних проєктів. Тому інвестиції є одним із ключових елементів розвитку економічної відбудови країни. Прямі іноземні інвестиції важливі зараз для забезпечення стійкого розвитку національної економіки, створення нових робочих місць та забезпечення довгострокової стабільності. Наша держава має значний потенціал для приваблення інвестицій, включаючи розвинену інфраструктуру, доступ до ринків та розвинені технології» [52].

Особливість привласнення інвестицій полягає в тому, що наразі відновлення має на меті не лише відновити Україну, а й одночасно трансформувати та модернізувати виробничі можливості, залучаючи зарубіжний капітал та сучасні технології. Саме це створить основу для довгострокового росту та сприятиме інтеграції України у глобальну економіку. Те, що Україна перебуває в сфері впливу ЄС, гарантує доступ до європейських ринків, а також допомагає залучити іноземні інвестиції.

Прямі зарубіжні інвестиції – це найбільш критична форма капіталовкладень для відновлення України. Очевидно, що наразі основний ризик для інвесторів, який стримує вкладення коштів в Україну, – це широкомасштабна війна. Однак є й інший фактор, що існував задовго до початку конфлікту – це ризики корупції у сфері бізнесу в Україні. Для країни зараз вирішально важливо встановити прозору роботу митниці, податкової, судової та всіх необхідних дозвільних систем. Саме їхня ефективна діяльність є суттєвим стимулом для того, щоб інвестори розглядали можливості та починали свою діяльність в Україні. Крім того, серед важливих заохочень для інвесторів також відзначається ефективна робота правоохоронних органів.

Страхування воєнних ризиків зараз вкрай важливе та на часі, адже мало хто інвестуватиме значні гроші у новий завод, куди у будь-який момент може прилетіти російська ракета або дрон. «Це поширена міжнародна практика, до

прикладу, страхування інвестицій від воєнних ризиків доступне в багатьох інших країнах світу, включаючи Велику Британію, Японію, Німеччину, Францію, Канаду, Австралію, Ізраїль тощо. У цих країнах державні установи, що забезпечують страхування інвестицій від воєнних ризиків, як правило, пов'язані з національним міністерством фінансів або є незалежними організаціями, створеними спеціально для цієї мети» [55].

Програми зі страхування воєнних ризиків «для інвестиційних проєктів потрібні в Україні. Так, багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA), що входить до Групи Світового банку готує страхову програму та вже розглядає відповідні інвестиційні проєкти. Попередньо там є умова, що страхування можливе лише для іноземних інвесторів, які використовують іноземні кошти та втілюють іноземний проєкт на території України» [52].

«Для забезпечення привабливості для інвестицій Україна повинна вживати конкретних заходів щодо поліпшення бізнес-клімату та привертання світових інвесторів, зокрема в сфері правового середовища, спрощення бюрократичних перешкод, зменшення корупційних ризиків та вдосконалення інвестиційного законодавства. Верховна Рада України 10 квітня 2023 року ухвалила у першому читанні проєкт закону щодо внесення змін до Закону України "Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні" (реєстраційний номер 8138). Проєкт передбачає зменшення мінімально необхідного обсягу значних інвестицій з 20 до 12 млн євро та створення нових робочих місць з 80 до 50. Дозволяється юридичній особі бути заявником та інвестором зі значними інвестиціями. Також можлива включення плати за приєднання до мереж електро-, газопостачання тощо до обсягу значних інвестицій. Отже, проєкт закону спрямований на удосконалення законодавства, що стосується надання державної підтримки інвестиційним проєктам із значними інвестиціями в Україні. Проєкт зі змінами до Закону "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" розроблено з метою створення необхідних умов для розширення інвестицій в Україні в умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення. Страхування інвестицій від воєнних

ризиків є важливим інструментом для підтримки інвестицій та економічного зростання в багатьох країнах світу» [67]. Забезпечуючи захист інвесторів від збитків внаслідок воєнних дій, уряди сприяють створенню більш стабільного та безпечного середовища для інвестицій, що в кінці кінців призводить до загального економічного розвитку країни. Міжнародний досвід свідчить, що уряди багатьох країн здійснюють страхування інвестицій від воєнних ризиків через спеціалізовані установи.

Отже, інвестиції відіграють ключову роль у зміцненні економіки України та забезпеченні її зростання. Вважаємо за доцільне, до основних складових забезпечення інвестиційної привабливості після закінчення воєнних дій, віднести стратегію регіонального розвитку, податкова реформа, законодавчі гарантії держави.

В Україні існує «Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Стратегія має стати основою для планування різних публічних інвестицій, враховуючи особливості» [8] регіонів і територій. Зазначимо, що податкова реформа має бути спрямована на те, щоб зробити Україну «конкурентною серед інших країн Східної Європи, зокрема в контексті боротьби за іноземних інвесторів. Українська влада активно наразі обговорює модель оподаткування, так звану 10-10-10, яка передбачатиме впровадження єдиної ставки для трьох основних податків: на прибуток, на доходи фізичних осіб і на додану вартість» [40].

Чи не найважливішою складовою в забезпеченні інвестиційної привабливості є це гарантії держави, а саме: дієва судова система та правоохоронні органи, а також додаткові стимули. «Саме функціонування зв'язки правоохоронні органи – суд є потужним стимулом для інвестиційної привабливості України, планування та початку залучення інвестицій в Україну та гарантом від рейдерського захоплення бізнесу. Крім цього, важливим фактором залишаються також законодавчі ініціативи та пільги від держави в рамках комплексного підходу до формування інвестиційного клімату України» [41]

3.2. Формування механізму забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТЕРНОФАРМ»

Ефективність управління забезпеченням інвестиційної привабливості підприємства залежить від вміння максимально точно оцінювати вплив окремих чинників інвестиційної привабливості. «Будь-які інвестиції пов'язані з інвестиційною діяльністю підприємства є процесом обґрунтування та реалізації найефективніших форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства. Інвестиційна діяльність полягає у виборі та реалізації найефективніших форм вкладення капіталу з метою розширення обсягів операційної діяльності та формування інвестиційного прибутку» [49].

Наведемо подальші перспективи української фармацевтики, особливо щодо посилення взаємовигідної співпраці українських виробників ліків з міжнародними партнерами та переваги взаємодії з Україною у сфері виробництва ліків. «Це, по-перше, вдале розташування України, що може забезпечити і скорочення ланцюжків поставок; зручна логістика та дипломатичні зв'язки створюють сприятливий фон для розширення виробниками експорту в регіони Близького Сходу і північної Африки. По-друге, значний потенціал українських компаній у хіміко-фармацевтичній галузі, що дає можливість розвитку виробництва в Україні, інтеграції в ланцюжки виробництва та постачання ЄС і США, наявність належним чином облаштованих індустріальних парків для виробництва хіміко-фармацевтичної продукції, наявність кадрового потенціалу. По-третє, Україна має значні виробничі потужності (117 фармацевтичних компаній)» [64].

За даними ООН, «майже 6 млн. українців перебувають у списках біженців – Україна може забезпечити їх ліками за кордоном, маючи надлишки виробничих потужностей. Підсумовуючи вищезначене, можна запропонувати можливі варіанти подальшої співпраці, а саме:

- ✓ Конкретне виробництво для міжнародних виробників лікарських засобів

та трансфер нових технологій і локалізація виготовлення інноваційної фармацевтичної продукції (для постачання на ринки ЄС, України, Молдови, Грузії, країн Близького Сходу й Північної Африки).

- ✓ Інтеграція України в скорочені у географічному розумінні ланцюжки поставок через виробництво лікарських засобів для потреб ЄС та США.
- ✓ Гарантія безперебійного постачання генеричних лікарських засобів до країн ЄС.
- ✓ Проведення клінічних випробувань в Україні (раніше проводились на російському ринку, де вони зараз призупинені міжнародними компаніями через санкції проти країни-агресора)» [40].

Зазначимо, що в Україні «розроблено «План відновлення до 2032 року», в якому передбачено також і заходи щодо стимулювання розвитку фармацевтичного виробництва, яке нещодавно було визнане пріоритетною галуззю. Тому план передбачає низку стимулів для розвитку української фармацевтики і міжнародної співпраці» [44] та гарантує потужну державну підтримку.

Для реалізації механізму забезпечення інвестиційної привабливості український бізнес, в тому числі і ТОВ «ТЕРНОФАРМ», розробляють інвестиційну політику. Саме така політика, на нашу думку, і є елементом стратегії розвитку фармацевтичної компанії та загальної політики управління прибутком.

ТОВ «ТЕРНОФАРМ», формуючи свою інвестиційну політику, «може вибрати різноманітні її види:

- Консервативна інвестиційна політика;
- Компромісна (помірна) інвестиційна політика;
- Агресивна інвестиційна політика» [48].

Консервативна інвестиційна політика – варіант політики інвестиційної діяльності підприємства, пріоритетом якої є мінімізація рівня інвестиційного ризику. Слід враховувати, що при здійсненні такої політики інвестор не ставить

собі за мету ні максимізувати рівень поточної прибутковості інвестицій, ні максимізувати темпи росту капіталу.

Компромісна (помірна) інвестиційна політика – варіант здійснення інвестиційної діяльності підприємства, спрямованої на вибір таких об'єктів інвестування, за якими рівні прибутковості та ризику якомога більше наближені до середньо ринкових.

Агресивна інвестиційна політика – варіант здійснення інвестиційної діяльності підприємства, спрямованої на вибір таких об'єктів інвестування, за якими рівні прибутковості та ризику значно вищі середньо ринкових.

Для здійснення інвестиційної діяльності підприємство виробляють інвестиційну політику. Ця політика є частиною стратегії розвитку підприємства та загальної політики управління прибутком.

Розгорнута схема можливих фінансових джерел, видів та об'єктів інвестицій ТОВ «ТЕРНОФАРМ» представлена на рисунку 3. 1.

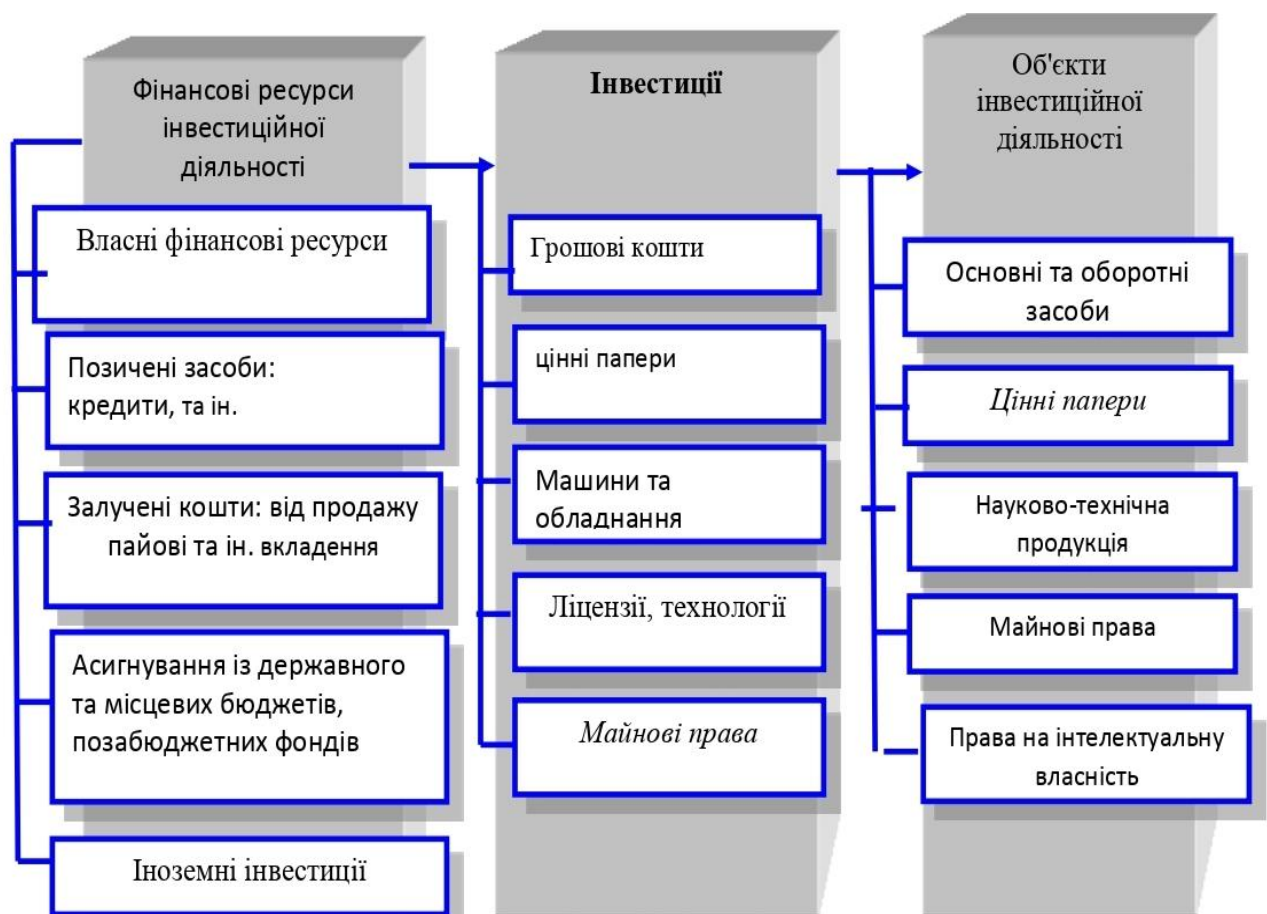

Рис. 3.1. Можливі фінансові джерела інвестицій ТОВ «ТЕРНОФАРМ»

Вкладення у сферу виробництва через високу ризикованість мало приваблюють як банківський капітал, так і вітчизняних та іноземних інвесторів, населення. Інвестори надають перевагу вкладанню своїх коштів у надійні фінансові активи з більшою дохідністю.

Результатом та одночасно джерелом вигідних інвестицій є нагромадження. Реалізується цей взаємозв'язок в межах довгострокової стратегії розвитку досліджуваного підприємства. Отримані в результаті підприємницької діяльності доходи повинні направлятися у цільовий фонд грошових коштів, що забезпечують нагромадження капіталу. Цей фонд був би джерелом поточного фінансування та нових інвестицій, створюючи передумови для нагромадження капіталу в майбутньому, коли віддача перевищить вкладення.

Для ТОВ «ТЕРНОФАРМ» важливу роль відіграє вивчення залежності між сумою прибутку та амортизації та загальним обсягом інвестицій. В тому випадку, коли це співвідношення має стійку тенденцію щодо збільшення, зростає рівень самофінансування. Починаючи з того моменту, коли вказане співвідношення перевищує одиницю, нагромадження випереджають інвестиції. Ця різниця використовується для довгострокових фінансових вкладень.

Розширення власної діяльності засвідчить про сталі позиції ТОВ «ТЕРНОФАРМ» на ринку, наявності попиту на продукцію, що випускається. Це дозволить зменшити витрати за рахунок обсягів випуску та реалізації.

Інвестиційна діяльність підприємства ТОВ «Тернофарм» підпорядкована певній інвестиційній політиці, «розробленій підприємством в складі його фінансової стратегії (для інституційних інвесторів - інвестиційних компаній, інвестиційних фондів і т.п. - вона розробляється як самостійна інвестиційна стратегія). Основною ціллю інвестиційної політики є забезпечення найефективніших шляхів розширення активів підприємства з позицій перспектив його розвитку і збільшення його ринкової вартості. З врахуванням цієї цілі зміст політики управління інвестиціями товариства з обмеженою відповідальністю можна сформулювати наступним чином: інвестиційна

політика представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у виборі і реалізації найефективніших шляхів розширення об'єму його активів для забезпечення основних напрямків його розвитку» [9].

Українське фармацевтичне виробництво все більше опановує як світові ринки, тим більш на ринках Європи. ТОВ «ТЕРНОФАРМ» має перспективи розвитку і розширення збуту в ЄС, Великобританію, країни Центральної та Південної Америки, СНД, Близького Сходу, ринки країн Південно-Східної Азії (Малайзію та Сингапур) та Африки (ПАР, Гана).

«В планах вихід на ринки Болгарії, Латвії, Хорватії та Естонії. «Дарницю», як великого виробника ліків, цікавлять різні види співпраці: B2B та B2G, трансфер технологій, спільна розробка та передача досьє» [63].

Фармацевтична компанія ТОВ «Тернофарм» визначила для себе чотири основних експортних кластери: азійський (Узбекистан, Казахстан та країни Середньої Азії), європейський (Польща, Молдова, та декілька східноєвропейських та балканських країн), Кавказ (Грузія, Азербайджан, Вірменія) та інші країни (В'єтнам, Монголія, Австралія тощо). У пріоритеті - азійський кластер, до якого входять Узбекистан та Казахстан.

У 2023 році в Узбекистані запланований вихід трьох нових продуктів, у Казахстані - п'ятьох. Засоби респіраторної групи, ліки для травної системи та кардіопрепарати». Окрім того, компанія планує працювати з європейським ринком і вже на початку цього року на ринку Польщі запланований вихід дієтичних добавок під ТМ «ТЕРНОФАРМ».

Стратегічна ціль для ТОВ «ТЕРНОФАРМ» — збільшення частки експорту до 20% і більше. Причому, в планах компанії - суттєво збільшити експорт в країни з добре регульованими ринками. Це важливо, адже виробник проходить шлях трансформації у міжнародну компанію.

Однак для розвитку експорту необхідно вирішити низку питань, а саме: «зменшити бюрократичні перешкоди; гармонізувати українське законодавство з урахуванням положень Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони,

та Європейським Союзом і його державами-членами з іншої сторони; забезпечити належну плату щорічних внесків за членство Держлікслужби в міжнародних організаціях; активізувати державну роботу із взаємного визнання результатів інспектувань, звітів, результатів контролю виробництва лікарських засобів на відповідність та еквівалентність вимогам Належної виробничої практики з країнами ЄС та США. Укласти договори про взаємне визнання; врегулювати проблеми з сертифікатами додаткового патентного захисту, щоб мати можливість виходити на інші ринки після закінчення патентів на оригінальний засіб, одночасно із виробниками генеричних лікарських засобів інших країн світу» [22].

Специфіка різних форм інвестицій визначає особливості управління ними, які вимагають спеціального розгляду.

Кінцевою метою інвестиційного аналізу є підтвердження обґрунтованості та гарантій успішної реалізації передбачуваних проектів, а також політичних, економічних, технологічних та соціальних ризиків, пов'язаних з їх реалізацією. Щоб належним чином оцінити перспективи розвитку підприємства, велику увагу необхідно приділити стану справ у відповідній галузі, обґрунтованості виробничої маркетингової та організаційної програм, обґрунтуванню економічної ефективності.

Інвестиції, що забезпечать динамічний розвиток фабрики, можливі за умови: Розширення власної підприємницької діяльності за рахунок нагромадження фінансових ресурсів з метою завоювання більшої частки ринку, підвищення конкурентоздатності; Освоєння виробництва нових препаратів; Диверсифікація.

Розширення власної діяльності засвідчить про сталі позиції ТОВ «Тернофарм» на ринку, наявності попиту на препарати, що випускаються. Це дозволить зменшити витрати за рахунок обсягів випуску та реалізації.

Розширення виробництва вимагає одночасно у інноваційних вкладень у наукові дослідження, які б забезпечили б технічне та технологічне удосконалення, доведення виробництва до міжнародних стандартів GMP.

Для організації ефективної діяльності підприємства, на нашу думку, необхідно терміново вжити ряд заходів. Зокрема, можна було б впровадити у виробництво нові препарати; організувати їх рекламу, оскільки молоде покоління про більшість ліків просто не знає; оновити упаковку; вдосконалити збутову політику фабрики. Ці заходи, які можна назвати невідкладними, дали б змогу втримати ринок підприємству. В перспективі фабрика повинна, звичайно, оновити обладнання постаратись освоїти препарати, яких недостатньо на ринку або взагалі немає, використати стратегію «з новим товаром на новий ринок». Іншими словами зайняти монопольне становище по декількох препаратах.

Формування окремих напрямків інвестиційної діяльності ТОВ «ТЕРНОФАРМ» відповідно до стратегії його економічного розвитку дозволяє визначити пріоритетні цілі та завдання цієї діяльності по окремих етапах майбутнього періоду.

Механізм забезпечення інвестиційної привабливості підприємства вимагає оцінювання і врахування умов зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юнктури інвестиційного ринку. «Пошук окремих об'єктів інвестування і оцінка їх відповідності напрямкам інвестиційної діяльності підприємства. В процесі реалізації цього напрямку інвестиційної політики вивчається поточна пропозиція на інвестиційному ринку, відбираються для вивчення окремі інвестиційні проекти і фінансові інструменти, що найповніше відповідають напрямкам інвестиційної діяльності підприємства для оновлення складу діючих її видів; проводиться детальна експертиза відібраних об'єктів інвестування» [70].

Ключовим завданням є забезпечення мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних із проведенням інвестиційної діяльності. У процесі реалізації цього напрямку інвестиційної політики першочергове значення має оцінка ризиків, що притаманні кожному окремому об'єкту інвестування. Після проведення оцінки об'єкти інвестування ранжуються за рівнем їхніх ризиків, та обираються ті з

них, які за інших однакових умов найбільш ефективно мінімізують інвестиційні ризики.

Окрім оцінки ризиків конкретних об'єктів інвестування, також враховуються фінансові ризики, що пов'язані з інвестиційною діяльністю в цілому. Така діяльність передбачає значне відволікання фінансових ресурсів на тривалий період, що може призвести до зниження платоспроможності підприємства в ході поточних операцій. Крім того, фінансування окремих інвестиційних проектів часто виконується за рахунок значних позичкових коштів, що може призвести до зниження фінансової стійкості підприємства в довгостроковому плані. Таким чином, під час формування інвестиційної політики слід прогнозувати вплив фінансових ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, на доходність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

З урахуванням можливого обсягу інвестиційних ресурсів та оцінки інвестиційних характеристик окремих об'єктів інвестування формується загальний інвестиційний портфель підприємства. При створенні інвестиційного портфеля важливо враховувати, що високий рівень доходності окремих об'єктів інвестування рідко йде паралельно з мінімальним рівнем їхніх інвестиційних ризиків та великою ліквідністю. Отже, під час формування інвестиційного портфеля визначаються принципи його створення з урахуванням фінансового підходу керівництва, а потім кожен об'єкт інвестування, включений до портфеля, оптимізується відношенням між рівнем доходності, інвестиційним ризиком і ліквідністю. На заключному етапі оцінки та оптимізації інвестиційного портфеля враховуються зазначені критерії в цілому. Сформований інвестиційний портфель розглядається як комплекс інвестиційних програм, що будуть реалізовані у майбутньому періоді.

Забезпечення прискорення впровадження інвестиційних програм є невід'ємною складовою. Ефективна реалізація інвестиційних програм важлива з кількох причин: по-перше, активне виконання кожної програми сприяє

швидкому розвитку підприємства взагалі; також, чим швидше інвестиційна програма втілюється в життя, тим швидше виникає додатковий грошовий потік у формі прибутку та амортизаційних відрахувань; прискорення впровадження інвестиційних програм скорочує терміни використання позичкового капіталу; врешті-решт, швидке впровадження інвестиційних програм сприяє зниженню інвестиційних ризиків, пов'язаних з негативними змінами на ринку інвестицій, погіршенням інвестиційного клімату взагалі.

Висновки до РОЗДІЛУ 3

Підсумовуючи, зазначимо, що Україна має великий потенціал для інвестицій. Відносини держави та бізнесу є вкрай важливими для розвитку в тому числі й фармацевтичного ринку України. Наведемо подальші перспективи української фармацевтики, особливо щодо посилення взаємовигідної співпраці українських виробників ліків з міжнародними партнерами та переваги взаємодії з Україною у сфері виробництва ліків. Це вдале розташування України, що може забезпечити і скорочення ланцюжків поставок; зручна логістика та дипломатичні зв'язки створюють сприятливий фон для розширення виробниками експорту в регіони Близького Сходу і північної Африки. Значний потенціал українських компаній у хіміко-фармацевтичній галузі, що дає можливість розвитку виробництва в Україні. Україна має значні виробничі потужності (117 фармацевтичних компаній).

Інвестиційна привабливість України після початку широкомасштабної війни в усіх сферах значно погіршилась через високі ризики і нестабільність прибутковості.

Для реалізації механізму забезпечення інвестиційної привабливості український бізнес, в тому числі і ТОВ «ТЕРНОФАРМ», розробляють інвестиційну політику. Саме така політика, на нашу думку, і є елементом стратегії розвитку фармацевтичної компанії та загальної політики управління прибутком. Основною ціллю інвестиційної політики є забезпечення найефективніших шляхів розширення активів підприємства з позицій

перспектив його розвитку і збільшення його ринкової вартості. З врахуванням цієї цілі зміст політики управління інвестиціями товариства з обмеженою відповідальністю можна сформулювати наступним чином: інвестиційна політика представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у виборі і реалізації найефективніших шляхів розширення об'єму його активів для забезпечення основних напрямків його розвитку. Для організації ефективної діяльності підприємства, на нашу думку, необхідно терміново вжити ряд заходів. Зокрема, можна було б впровадити у виробництво нові препарати; організувати їх рекламу, оскільки молоде покоління про більшість ліків просто не знає; оновити упаковку; вдосконалити збутову політику ТОВ «ТЕРНОФАРМ» .

Оцінка фінансових ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю взагалі, проводиться поруч з ризиками, що характерні для окремих об'єктів інвестування. Ця сфера діяльності передбачає значне відволікання фінансових ресурсів на тривалий період, що може призвести до зниження рівня платоспроможності підприємства в ході поточних господарських операцій. Більше того, фінансування окремих інвестиційних проектів часто враховує значне залучення позичкового капіталу, що може призвести до зниження рівня фінансової стійкості підприємства в довгостроковому періоді. Таким чином, при формуванні інвестиційної політики важливо заздалегідь прогнозувати вплив фінансових ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, на дохідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства.

ВИСНОВКИ

В магістерській роботі висвітлено теоретичні основи механізму забезпечення інвестиційної привабливості підприємства, визначено методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства, проаналізовано формування механізму забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТЕРНОФАРМ», досліджено стан та динаміку розвитку фармацевтичного ринку України, проаналізовано інвестиційну діяльність як складову інвестиційної політики та оцінено перспективи розвитку фармацевтичного підприємства, визначено механізм забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТЕРНОФАРМ», напрямки забезпечення інвестиційної привабливості фармацевтичної галузі України, формування механізму забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТЕРНОФАРМ»

Результати дослідження дозволяють зробити наступні висновки.

1. На сучасному етапі розвитку теорії інвестування розроблені й застосовуються різні підходи до визначення інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість чи не найважливіша питань у ефективному функціонуванні підприємств держави та забезпеченні їх конкурентоспроможності. Тому нами узагальнено поняття «інвестиційна привабливість підприємства».

2. Оцінка привабливості інвестицій для підприємств включає в себе проведення аналізу фінансово-господарського стану, ідентифікацію факторів, що впливають на привабливість для інвестицій, і використання оптимального методу визначення такої привабливості. Цей метод повинен максимально враховувати специфіку діяльності підприємства та відповідати цілям інвестування. Раціональні інвестиції дозволяють розширити виробничий потенціал, покращити стан основних фондів та підняти якість продукції, що сприяє конкурентоспроможності підприємства.

3. На практиці використовуються два основних підходи до оцінки привабливості інвестицій для підприємств. Перший ґрунтується на використанні загальновизнаних показників (коефіцієнтів), що відображають різноманітні аспекти господарської діяльності підприємств. Другий підхід базується на створенні узагальненого інтегрального показника. Використання інтегральної оцінки дозволяє поєднати багато чинників у єдиний показник, але цей метод може втратити логічний зв'язок з його складовими, що позбавляє його практичної цінності. Отже, інвестиційна привабливість підприємства, яке є об'єктом інвестування, представляє собою комплекс різноманітних факторів, перелік і важливість яких може змінюватися в залежності від цілей інвесторів, особливостей виробництва, економічного розвитку підприємства та його майбутніх перспектив.

4. Фармацевтичний ринок України є надзвичайно перспективним і продовжує демонструвати стійке зростання. Вітчизняні препарати залишаються високою уподобаною вибір для українців, що пояснюється їхньою більшою доступністю та трендом на підтримку вітчизняного виробництва протягом війни. За підсумками першого півріччя 2023 року, 70% компаній, лідерів за роздрібними продажами упаковок, є українськими. Українська фармація активно розширює свою присутність на зарубіжних ринках, що сприяє відновленню рівня продажів та розвитку галузі. Подальший розвиток фармацевтичного ринку залежить від успішності реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я та впровадження глобальних трендів у діяльність учасників ринку.

5. Надійне та стабільне місцеве виробництво лікарських засобів є важливим для країни, оскільки воно безпосередньо впливає на здоров'я та добробут населення. У військовий час та після відновлення актуально інвестувати в розвиток наукових галузей, які не вимагають екстенсивного зростання. Україна має всі необхідні умови для становлення новим східноєвропейським хабом, що спроможний частково зменшити залежність системи охорони здоров'я ЄС від імпорту сировини та готових лікарських засобів із Китаю та Індії, що призведе до розвитку виробництва якісних лікарських засобів для українських пацієнтів.

Україна має необхідні виробничі потужності та кваліфікований персонал для виробництва лікарських засобів та активних фармацевтичних інгредієнтів.

6. Компанія "ТЕРНОФАРМ" – це фармацевтичний підрозділ, який входить до топ-12 кращих компаній України і успішно займає свою нішу на ринку ліків. Навіть у важкий рік для країни, компанії вдалося збільшити обсяги продажу завдяки невинному забезпеченню сировиною, швидкому відновленню логістики, адекватному аналізу ситуації та успішному плануванню процесів. Це дозволило продовжити виробництво та виконати всі зобов'язання, що особливо важливо у період, коли іноземні партнери уважно оцінюють ризики співпраці з українськими партнерами.

7. Сильною стороною бізнесу є постійний попит на продукцію, що випускається. Стратегією розвитку підприємства є створення сучасного фармацевтичного виробництва, яке відповідає вимогам GMP, розширення номенклатури ефективних лікарських препаратів. Отже, можемо стверджувати, що ТОВ «ТЕРНОФАРМ» має задовільний фінансовий стан, частково залежне від кредиторів, має можливості та виробничий потенціал для розвитку своєї діяльності, виходу на нові ринки.

8. Україна має великий потенціал для інвестицій. Відносини держави та бізнесу є вкрай важливими для розвитку в тому числі й фармацевтичного ринку України.

9. Інвестиційна привабливість України після початку широкомасштабної війни в усіх сферах значно погіршилась через високі ризики і нестабільність прибутковості. Для реалізації механізму забезпечення інвестиційної привабливості український бізнес, в тому числі і ТОВ «ТЕРНОФАРМ», розробляють інвестиційну політику. Саме така політика, на нашу думку, і є елементом стратегії розвитку фармацевтичної компанії та загальної політики управління прибутком.

Для організації ефективної діяльності підприємства, на нашу думку, необхідно терміново вжити ряд заходів. Зокрема, можна було б впровадити у виробництво нові препарати; організувати їх рекламу, оскільки молоде

покоління про більшість ліків просто не знає; оновити упаковку; вдосконалити збутову політику ТОВ «ТЕРНОФАРМ» .